69 E. E. 31

Plutarc
... latin
Bibliopo
Pet...

...uil. Bu-
...ademiae
... ffch.
25 —

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
69
8 C
31

69.8.G.31

PLVTARCHI CHERONEI DE PLACITIS PHI LOSOPHORVM NATVRALIBVS LIBRI QVINQ.

69.8 e 31

Reuerendo in xp̄o patri & dn̄o dn̄o Petro de ac/
coltis Ep̄o Anconitano/ Almæ urbis in ſpiritua
libus Vicario ⁊c̄. dn̄o obſeruandiſſimo: Ia.ma.
Bibliopola Salutem.

Ibrum Plutarchi de placitis Philoſophoꝝ/qui
l & auctoris nomīe/& re ipſa de qua agit᷑/ ſūmæ
habet᷑ merito nobilitatis/cū curarem imprimen
dum clariſſime Præſul/nemini aſcriptionē eius iuſtius
deberi ꝗ̄ tuæ amplitudini iudicaui.Nam cū præter iu/
ris Ciuilis iuxta & Pontificii ſingularem ſcientiā/ præ
ter urbanā curationem quā Vicario nomine/ Summū
pontificem referens geris & ſuſtines:ſemp aliquid præ
terea legas.neq̃ te uniꝰ diſciplinæ terminis teneas: ſed
omnia delibes / quæ doctiſſimi olim uiri deprompta
ex ipſa natura monumentis tradiderūt:exiſtimaui hoc
quaſi ſummariū totius Philoſophiæ tuis ſtudiis fore
conſentaneū: quod altiſſimarū rerum cognitione tuū
excellens ingeniū paſceret.breuitate ipſa occupationes
nō impediret: ſed & mihi pluribus abs te ſæpe benefi/
ciis ornato. hic primus quaſi aditus ad declarandum
meū in tuam amplitudinem officiū idoneus uiſus eſt:
non ille quidem ſatis aptus ad referendā gratiam:(qui
enī id poſſim/in hac mea tenui fortuna & facultatibus
exiguis) ſed ad oſtendendā uoluntatē meam ſatis aper
tus.Tu modo qua humanitate es/hoc munuſculum:
quo magnus ad te auctora/tenui cliente mittit᷑/benig
no uultu atq̃ animo receptato Vale.

Quid ſit natura	fo.primo.
In qua differant principium & elementum	fo.prio.
De principiis	fo.ii.
Quomodo coagmentatus mundus	fo.v.
An unum uniuerſum	fo.v.
Vnde notionẽ dei homines habuerũt	fo.vi.
Quis deus	fo.vii.
De geniis & heroibus	fo.ix.
De materia	fo.ix.
De Ideis	fo.x.
De cauſis	fo.x.
De corporibus	fo.x.
De minutis corpuſculis	fo.x.
De formis	fo.x.
De coloribus	fo.x.
De ſectione corporum	fo.xi.
De mixtione & temperatura	fo.xi.
De inani De loco	fo.xi.
De loculamento uel conceptaculo	fo.xi.
De tempore	fo.xi.
De eſſentia temporis	fo.xi.
De motu	fo.xi.
De ortu & interitu	fo.xi.
De neceſſitate	fo.xii.
De ſubſtantia neceſſitatis	fo.xii.
De fato	fo.xii.

De ſubſtantia fati fo.xii.
De fortuna fo.xii.
De natura fo.xiii.

Capitula libri Secundi Plutarchi Cheronei.

De mundo fo.xiii.
De forma mundi fo.xiii.
Animans ne mundus fo.xiii.
An corruptionis īmunis/mundus fo.xiii.
Vnde alatur mundus fo.xiiii.
A quo elemento adorſus fabricā mūdi deus xiiii.
De mundi ſtructura fo.xiiii.
Quā ob cauſam cernuus mundus fo.xiiii.
De extrariis mūdi partibus & ſicubi uacuū xv.
Quæ mūdi dexteræ quæ læuæ ptes fo.xv.
De cœlo & quæ eius ſubſtantia fo.xv.
De cœli ſectione & in quot ſecatur circulos fo.xv.
Quæ ſtellarū ſubſtantia & quomō cōpoſitæ ſint xv.
De formis ſtellarum fo.xvi.
De ordine & ſitu fo.xvi.
De ſtellarum uectatione & motu. fo.xvi.
Vnde illuminentur ſtellæ fo.xvi.
De ſtellis quæ dioſcuri uocantur fo.xvi.
De ſignificatione aſſignationeue ſyderum. Et quomo/do hyems & æſtas fiant fo.xvi.
De ſubſtantia ſolis fo.xvi.
De magnitudine ſolis fo.xvii.

De forma ſolis fo.xvii.
De ſolſtitio & bruma fo.xvii.
De diliquio ſolis fo.xvii.
De ſubſtantia lunæ fo.xviii.
De magnitudine lunæ fo.xviii.
De forma lunæ fo.xviii.
De illuminatione lunæ fo.xviii.
De diliquio lunæ fo.xviii.
Quam ſpeciẽ præbeat luna/& cur terrea uideat xix.
De intercapedine lunæ quæ quã a ſole diſtat fo.xix.
De anno uertente. Et quantus uniuſcuiuſq; errantium magnus ſit annus fo.xix.

Capita libri Tertii de placitis philoſophoꝝ.

De lacteo circulo fo.xix.
De crinitis & emicãtib9 trabib9 & aliis id genus. xx.
De tonitribus fulguribus/ fulminibus/turbinibus & uorticibus fo.xx.
De nubibus pluuiis niuibus & grandinibus xx.
De arcu cœleſti fo.xxi.
De uirgulis fo.xxi.
De uentis fo.xxii.
De hyeme & æſtate fo.xxii.
De terra & quæ eius eſſentia:quantaq; fo.xxii.
De figura terræ fo.xxii.
De ſitu terræ fo.xxii.
De inclinatione terræ fo.xxii.

De motione terræ fo.xxiii.
De dimenſione terræ/& quot eius circuli fo.xxiii.
De terræ motibus fo.xxiii.
De mari/unde cõſtet/& cur amarulentũ fo.xxiiii.
Vnde reciprocationes maris æſtuſq́ fiant fo.xxiiii.
De area fo.xxiiii.

Capita libri Quarti de placitis Pho℞.

De nili exuperantia fo.xxiiii.
De anima fo.xxv.
An corpus anima:& quæ eius eſſentia fo.xxv.
De partibus animæ fo.xxv.
Quid animæ principatus/& qua in parte fo.xxvi.
De motu animæ fo.xxvi.
De imortalitate animæ fo.xxvi.
De ſenſibus ſenſibilibuſq́ fo.xxvi.
Veri nec ne ſint ſenſus:& uiſa.i.phantaſiæ fo.xxvii.
Quot ſint ſenſus fo.xxvii.
Quonam modo fiat ſenſus: & prænotio ſeu anticipatio & rationis habitus fo.xxvii.
Quid interſit inter phantaſiam id eſt uiſum: & phantaſton ideſt uiſi efficiens phantaſticonq́ & phantaſma:id eſt adulterinũ inaneue uiſum. fo.xxvii.
De uiſu & quonam modo uideamus fo. xxviii.
De ſpeciebus in ſpeculis editis fo. xxviii.
An uiſibiles tenebræ fo.xxviii.
De auditu fo.xxix.

De odoratu fo.xxix.
De guſtatu fo.xxix.
De uoce fo.xxix.
An incorporea uox & quomõ fiat echo fo.xxx.
Vnde ſenſibilis anima: quicq̧ eius principatus xxx.
De reſpiratione fo.xxx.
De affectionibus corporis: & an cõdoleſcat nec ne illi anima fo.xxxi.

Cap. libri Quinti & ultimi Plutarchi Cheronei.

De diuinatione fo.xxxii.
Quomodo ſomnia fiant fo.xxxii.
Quænã genitalis ſeminis ſubſtantia fo.xxxii.
An corpus genitura fo.xxxii.
An fœminæ ſemen emittant fo.xxxii.
Quomodo conceptus fiant fo.xxxiii.
Quomodo mares gignãtur & fœmine fo.xxxiii.
Quomodo monſtra fiant fo.xxxiii.
Cur mulier freq̃ntius ueneri idulgẽs nõ cõcipit.xxxiii
Quomõ gemini trigeminiq̧ gignãtur fo.xxxiii.
Vñ exiſtãt parentũ ſimilitudies & ꝑgenitoꝝ xxxiiii.
Quomodo alienis ſimiles naſcantur: parentibus uero nequaq̃ fo.xxxiiii.
Quib9 modis ſterileſcãt tũ mulieres tũ uiri xxxiiii.
Cur ſteriles mulæ fo.xxxiiii.
An infans in utero animãs ſit fo.xxxv.
Vnde alantur infantes in utero fo.xxxv.

Quid primum abſoluatur in utero fo.xxxv.
Cur ſeptimeſtres infantes natales fo.xxxv.
De generatione animaliũ/quomodo genita animalia: an interitui obnoxia fo.xxxvi.
Quot genera animantium & num omnia ſenſu ratio/neq; prædita ſint fol.xxxvii.
Quanto tandem tempore conformentur in utero ani/malia fo.xxxvii.
Ex quibus elementis conſtent ſingulæ generales cor/poris partes fo.xxxvii.
Vnde ſomnus fiat aut mors fo.xxxvii.
Quãdo & quomõ incipiat homo pfici fo.xxxvii.
Vtrius tandem ſomnus aut mors animæ an corporis folio xxxviii.
Quomõ augeſcãt ſtirpes & an animãtes ſint xxxviii
De uegetatione & auctu fo.xxxix.
Quomodo fiat febris: & an adnatus conſectariuſq; ſit affectus fo.xxxix.
De proſpera aduerſaq; ualitudine:& ſenectute xxxix
Vnde appetentiæ aĩalibus fiant & uoluptates xxxix.

PLVTARCHI CHERONENSIS DE PLACI/TIS DECRETISQVE PHILOSOPHORVM NATVRALIBVS A GVILIELMO BVDEO/LATINI FACTI.

Radituri naturæ enarrationem neceſſariũ duximus in principio ſtatim tractationẽ philoſophiæ i partis diſtribuere: ut noſcamus. Et quid ſit philoſophia: & quota pſ eius naturæ explicatio. Stoici igitur quidẽ dicunt ſapientiam diuinarũ humanarũq rerum ſcientiã eẽ. Philoſophiam uero accõmodatæ uitæ artis meditationẽ. Hanc aũt unam eſſe & eandem ſummã uirtutẽ. Virtutes porro generaliſſimas treis: naturalem: moralem: rationalem: ex quo & triptitam philoſophiã. Eius enim partem unam naturalẽ: aliam moralẽ: & rõnalem aliã. Et naturalis quidẽ eſt inquiunt: quum aut de mundo aut de iis quæ in mundo ſunt q̃rimus. Moralis in humanæ degendæ uitæ rõne occupata eſt. Rationalis in differendi rõne: quã ipſam & dialecticam ideſt ſermocinatricem uocant. Ariſtoteles autẽ & Theophraſtus & fere peripatetici hoc modo philoſophiã partiti ſunt Neceſſe eſt inquiunt conſummatũ uirũ & eorum que ſunt contẽplatorem eſſe: & eorũ quæ decent actorem. Hoc aũt ſic intelligere licet. Si uerbi gratia q̃ratur animans nec ne ſit ſol. eſſe enim uidet᷑. qui hoc igit᷑ querit is contẽplator eſt. Quippe q nihil aliud q̃ id quod eſt querit: ſi item querat᷑ mundus ne infinitus ſit: & ſi quid eſt p̃ter mundũ. Hec nãq oĩa in contemplatione

ſunt. Rurſum q̃ritur quõ inſtituenda uita: aut liberi: aut gerendũs magiſtratũs: aut ſanciẽdæ leges. Hec igitur omnia agendi gratia queruntur: huiuſcꝫ modi uir actuoſus eſt.

Quid ſit natura.

q Voniam igit̃ ꝓpoſita nobis eſt rerum naturalium cõſideratio/ neceſſarium eſſe duximus explanare quid ſit natura. Et em̃ abſurdũ ſit eum q de natura differere conet̃ huius ipſius ignorare naturæ potentiã. Eſt igitur natura ut Ariſtoteli placuit principiũ motus atcꝫ quietis duntaxet in quo primigenie ineſt/ nõ etiam p accidens. Siquidẽ quæ uidẽtur oĩa quæ quidẽ necꝫ a fortuna/ necꝫ a neceſſitate/ necꝫ a diuino numine aut hmõi cauſam habent naturalia dicuntur/ ſuamcꝫ ipſorum naturam habent. ueluti terra ignis. aqua. aer. ſtirpes. animalia. Hec p̃terea que fieri uidemus. imbres. grandines. fulmina. turbines. uenti Hec em̃ principium quoddã habent. utpote quæ ante pría ſecula fuerint. ſed ſuũ ortũ hẽant. Hæc igit̃ ueluti animantes ſtirpes generationis principiũ habent in eiſcꝫ natura principium in primis eſt. atcꝫ adeo motus nedum quietis. nam quæcuncꝫ motus principiũ habent eadem interitũ quocꝫ capere poſſunt. Merito itacꝫ natura motionis principiũ eſt atcꝫ quietis.

In quo differant principium & elementum.

a Riſtoteles igitur & Plato differre putant principium & elementũ. Thales uero mileſius idẽ

eſſe arbitratur principiū & elemētum. Verum hæc ma gnopere differunt inuicē. Siquidem elementa cōpoſita ſunt. principia aūt nec remur eſſe cōpoſita nec confectum quiddā. uerbi gratia elementa uocamus terram: aquam: aerē: ignem. Principia uero ꝑpterea uocamus ꝗ nihil ſe prius habeāt ex quo ꝑcreata ſint: alioquin principia nō eſſent: uerum illud potius ex quo genita eſſent terra aūt & aqua priora quædā ſunt ex quibus procreata ſunt. Hyle nimirū illa ideſt ſylua rudis & informis: ſpecieſq; ipſa quā uocamus entelechiam ideſt actū quendā continuuʒ & ꝑpetem nec non priuatio. Lapſus igitur Thales principium dicens idem atq; elementum eſſe.

De principiis.

Verum eniuero Thales ille mileſius principium rerū aquā exiſtimauit eſſe. Is autē uidet̃ philoſophiæ prīceps fuiſſe: a quo quidē ionica ſecta appellata eſt. Fuerunt enī plurimæ deinceps philoſophiæ ſucceſſiones. Hic diu in ægypto philoſophatus iam ſenior Mileton ſe cōtulit. Iſq; ex aqua omnia ſenſit eſſe. & in aquam uiciſſim redire. Adducitur autem huiuſmodi coniectura. primo ꝗ animantium omnium principium genitura ſit: eadem humida ex quo ſimile eſſe ueri ex humore omnia principium ducere. Deinde ꝗ ſtirpes omne humido alantur & ad frugem euadant. Humoris autem expertia actutum areſcant. Poſtremo ꝗ ipſe ſolis ignis ſyderumq; aquarum ex-

ſpiramentis alatur:quinimmo & mūdus ipſe. Qua de cauſa Homerum eandē mundi procreationē poſuiſſe uult. oceanus: de quo primum ſunt oīa nata. Anaximander mileſius oīum quę ſunt principiū naturæ infinitatem eſſe putat: ex hac enī oīa eſſe: & in hanc omnia tabeſcere propterea & infinitos gigni mundos: & eos rurſum cadere in id unde orti ſint. Nam cur inqt infinitū eſt: nempe ut ne quo deficiat procreatio quæ oīa cōſtituit: a quaq; oīa ſubſiſtentiā habent. Fallitur aūt ut qui non addat quid infinitas ſit: num aer ſit: an terra: an aqua: an alia quædam corpora. Fallitur igitur cum materiā putat: efficientē uero cauſam tollat. Infinitas aūt nihil aliud q̄ materia eſt. Atqui materia efficientia eſſe nō poteſt niſi efficiens ſubſit. Anaximenes aūt mileſius principiū rerum aerē eſſe dixit: ex eo enī oīa conſtare: ineūq; tandem reſolui/ueluti aīa inquit noſtra aer cum ſit nos continet & tuetur: & mundum uniuerſum ſpiritus & aer cōplectitur & cōtinet. Dicūtur uero ſpiritus & aer mutuo cognomento: Hallucinatus aūt eſt & hic utpote qui ex ſimplici & uniformi aere & ſpiritu conſtare aīalia opinatus ſit. Non enim unicum rerū eſſe principiū poteſt materia ex qua cunċta ſubſtantiā ceperint. Sed efficientē quoq; cām ſubdere neceſſe eſt: quēadmodum in faciendo poculo nō ſat eſt argentum niſi efficiens quoq; ipſum adſit/ ideſt uaſcularius. Similiter atq; in ligno & ære & alia id genus materia. Anaxagoras clazomonius principia re/

rum particulas inter ſe ſimiles quas ſimilaritates uoca re poſſumus arbitratus eſt. Inexplicatiſſimum enim ei uidebatur quonãmodo ex eo quid nuſq̃ eẽt poſſet qd oriri: aut rurſum in id quod nullibi eſſet interire quid Proinde cibum inquit ſumimus ſimplicem & unifor mem ueluti cereale munus: aquãq; bibimus. Hoc aũt cibo alitur capillus: uena: arteria: nerui: oſſa: & cætere item partes: quæ cum ita ſint neceſſe habemus fateri ĩ illo ĩeſſe cibo quæ uſq̃ ſunt omnia ex iiſq; augeri om/ nia: atq; in huiuſcemodi eſſe alimento procreaticulas ſanguinis partes: neruorũq; item oſſiumq; aliarumq; partium quas cogitatiõe percipere poſſumus. Quod igitur ſimiles iis que procreant᷑ eſſent in alimẽto par/ tes/ propterea homœomerias ideſt ſimilaritates uoca/ uit quas principia rerũ eſſe cenſuit. Atq; has quidẽ in/ ter ſe ſimiles particulas materiam: cauſam uero efficiẽ tem mentem oĩa ordinate digerentẽ. Sic aũt exorditur Vna inquit omnes res erãt. mens uero diſtraxit illas deceterq; cõpoſuit. Itaq; probãdus hic uel eo maxime ꝙ materiæ opificem adiunxit. Archelaus apolodori filius athenienſis aerem infinitũ & quæ circa eũ eſſent ſpiſſitudinem ac raritatem. horum alterum ignem eſſe alterum aquam. Hi oẽs predicti deinceps ſibi ſuccedẽ/ tes ionicam q̃ dicit᷑ ſectam a Thalete implete. Rurſus ab alteri9 auſpicatu philoſophiæ pythagoras. Mne/ ſarchi ſamius qui primus philoſophiã hoc nomine appellauit. principia rerum/ numeros eſſe cẽſuit: & eo/

rum ſymmetrias ideſt accõmodates ꝓportiones quas & harmonias:ideſt concentus cohærentiaſq; uocat:ex iiſq; compoſita elemẽta quæ geometrica uocant᷑. Idẽ rurſus unitatem infinibileq; binarium inter principia ponit.Spectant aũt principia eius/alterum in efficientem formaleq; cauſam quæ mens & idem deus: alterũ in patibile; materialeq; qui mundus eſt uiſibilis.Eſſe aũt autumat numeri naturam denarium. Ad decẽ enĩ omnes numerare:tum græcos:tum barbaros ad quæ cum puenerint/rurſus ad unitatem redire. Cæterũ denarii uim in quaternario ſitam eſſe.Huius aũt cauſam ex eo intelligi poſſe.Si quis ab uno profectus/ numerali deinceps adiectione ad quattuor progrediat᷑:ex/pleturum eũ denarium.Q d᷑ ſi quaternarium huiuſ/modi adiectione excedat ultra denariũ quoq; excurſurum.Si quis uerbi gratia unum ponat:&huic duo ad/dat/& deinde tria.& iis deniq; quattuor hactenus de/narium expleuerit.Quapropter numerus ſingulatim quidem collectus in decẽ erit. ex ui autẽ ſua ſpectatus in quattuor. Vnde pythagorei quaſi ſanctiſſimũ quaternarius iuſiurandũ eſſet/ita aiebant. Iuro p oĩpotentem animæ qui tetrada noſtræ.Perpetuos fontis naturæ infudit habẽtem.Noſtra inquiunt anima ex tetra/de conſtat.Siquidem eſſe mentẽ:ſciẽtiam: opinionem ſenſum.Ex quibus ars omnis & ſcientia.noſq; ipſi rationis compotes ſumus.Mens quidem igitur monas eſt.ideſt unitas.Hæc enim ſingulariter ſpectatur uelut

cum permulti ſint homines. Si hi partim ideſt uiritiꝫ conſyderentur: ſenſu perſpici compræhendiq; nõ poſſunt: utpote infiniti. Verum hoc ipſum ſolum intelligimus hominem unum: cuius nullus ſimilis: non ſecus ac equum unum ſolũ intelligimus. Quod ſi partim ideſt non uniuerſim conſyderentur infiniti ſunt. Hæ enim ſpecies generaq; omnia ſingulariter perſpiciuntur. Ideoq; in unoquoq; eorum huiuſmodi definitionem reddunt. Animal inquiunt rationis particeps: aut animal hinnibile. Proinde mẽs idcirco monas eſt: qua hoc intelligimus. At dyas ideſt binarius. ſcientia eſt infinibilis merito. Omnis enim demonſtratio: omniſq; ſcientiæ fiducia: omniſq; inſuper ratiocinatio ex quibuſdam conceſſis id quod cõtrouerſum eſt colligit: facileq; demonſtrat quorum compræhenſio ſciẽtia eſt. Propterea fuerit quidẽ fortaſſe dyas. Trias uero ideſt ternio: opinio eſt ex perceptione: nec immerito. Quippe multorum eſt opinio: at ternio multitudo: ut o terq; quaterq; beati. Ideoq; non admittit pythagoras ternarium. Heraclitus atq; hyppaſus metapontinus uniuerſæ naturæ principium ignem dixerunt. Ex igne enim omnia naſci: & in ignem omnia deſinere. quo extincto in hanc mundi formam omnia digeſta eſſe. Nam primum craſſiſſimum quodq; compactibili in ſe nixu in terræ formam coactum: Qua deinde ab igne ſoluta naturæ ui aquam confectam: deniq; aquæ ſuffitu aerem procreatum: rurſuſq;

Vattuor in primis cunctarum ſemina rerum
q Iuppiter æthereus. Pluto iferus: almaq; Iuno.
Neſtis quæ lachrymis hoim riuos alit hudis.

Iouem aũt intelligit feruorem & æthera. Almam uero Iunonem: aera Plutonéq; terram. Neſti deniq; humanoſq; riuos tanq̃ geniturã & aquã. Socrates ſophroniſci athenienſis. Platoq; ariſtonis item athenieñſis (eædem enim de uniuerſo utriuſq; ſentẽtiæ) principia tria poſuerunt: deum/ materiã/ ideam. Eſt aũt deus mens: materia uero quod primũ generationi ſubiacet: & corruptioni. Idea autẽ ſubſtantia ſine corpore in diuinis ſenſis animi uiſiſq; dei: at deus mens mundi. Ariſtoteles uichomachi ſtagirites principia quidẽ entelechiã ſiue ſpeciẽ ideſt continuatã quandam notionẽ & pennem materiã & priuationem. elementa aũt quattuor. quintum uero corpus quoddam immutabile. Zenmnaſſei filius citienſis principia quidem deum & materiam: quorũ illum agendi cauſam eſſe: hanc patiẽdi elementa autẽ quattuor. Horum aũt ſecta italica dicta eſt: nimirum ꝓpter pythagoram qui in italia philoſophiam ꝓfeſſus eſt. migrauerat enim e patria Samo polycratis tyrannidi infenſus.

Quomodo coagmentatus mundus.

m Vndus aũt coagmentatus circunflexa forma hoc ꝓpemodo cõfiguratus: quum indiuidua corpuſcula temerario fortuitoq; motu aſſiduæ celeriterq; mouerent: corpora in unũ multa glomera

pore conſtaret. Empedocles mundũ unum quidẽ: uerum mundũ nõ eſſe uniuerſum. eſſe aũt ꝑ paruã naturæ uniuerſæ partẽ. reliquã uero & magnã partẽ uacantem eſſe materiã. At Plato ex tribus ut uidet̃ unũ eſſe mundũ cõiicit & uniuerſum unũ: qđ uideri cõſummatus nõ poſſit niſi oĩa comprahendat qđ niſi unus ſit exẽplaris. i. dei ſilis eſſe nõ poſſit. Q đ deniq; ſi qd extra euȝ eſt ꝑpetuo incolume eſſe nequeat. Ad Platonẽ igitur rñderi põt mundũ conſummatũ nõ eſſe: nec eñ omnia cõtinet: alioquin homo quoq; conſummatus eſſet: ſed nõ omnia cõtinet. Exemplaria aũt multa eſſe queãdmodum in ſtatuis/edificiis/picturis: nam quomodo pfectus ſi quid extra ipſum circũuerſari poteſt Iam uero immortalis nõ eſt: nec eſſe quidem poteſt: quippe qui natiuus ſit. Metrodorus abſurduȝ eſſe ait in latifundiis unicam ſpicam naſci: unũq; in infinito mundum. Quod autem innumeri ſint ex hoc liquere quod innumerabiles ſint eorum cauſæ. Si enim quibuſdam ſuis finibus finitus eſt mundus. Cauſæ autẽ infinite ex quibus conſtat: neceſſe eſt infinitos eſſe. Vbi enim ſunt cauſæ/inibi effectus quoq; atqui cauſæ indiuidua aut elementa.

Vnde notionem dei homines habuerunt.

Toici numinis eſſentiam hoc modo definiũt ignitum ſpiritũ intelligentiæ participem, formam nullam habentem: in qua uero cumq; uelit ſe uertentem: omniaq; aſſimilantem. Habuerunt autem notionem eius a decentia primum ſumptam

eorum quæ uiſuntur. Nihil enim pulchri temere nec fortuito fit. Fit aūt adhibita arte quadam concinnatrice. Pulchrum uero eſſe mundum ex forma: colore amplitudine: ſtellarūq; mundū ambientium uarietate patet. Globoſus etiam quæ in primis forma cenſetur. Hæc enim ſuarū ipſa partium ſimilis eſt. Rotūdus autem cum ſit/ partes etiānum rotundas habet. Propterea inquit Plato/ mēs quæ in homine auguſtiſſima ps eſt in capite conſtituta eſt. Mundi quoq; color honeſtus eſt. Cæruleo enim coloratus eſt/ qui purpureo fuſcior/ ſplendēti qualitate nitet: qua maximæ gratia intenſiſſimi ui coloris immenſam adeo aeris uaſtitatem prumpēs/ ex tanto interuallo cōſpicitur. Pulcher etiānum mundus ex amplitudine. oīum enim rerum ambitus ſummus & obtentus in ſuo quiſq; genere pulcherrimus eſt: ut in animante: ut in arbore. Abſoluūt & cæli decorem ea quæ in eo cōſpicua ſunt. obliquus enim circulus uariis diſtinctꝰ eſt ſimulacris/ in eo cancer eſt: poſt quē leo/ poſtq; hunc uirgo/ ab hac chæle ideſt forcipata brachia ſcorpionis: poſt quas ſcorpius Sagittarius & capricornus: a capticorno aquarius ſtellatiq; duo piſces. Ad hæc aries & taurus: geminiq; innumerabilia id genus alia deus idem p cæli conuexitates ſparſit. Vnde inquit Euripides. Stellantem cæli ſplendorē chronon: honeſte diſtinctū opus fabri periti pfecto noticiā dei hinc magnopere cepimus. Perpetuo enī tenore ſol: luna: reliquaq; ſydera ſub terras

merſa/uno exiſtunt denuo colore:æqua prætерea magnitudine:iiſdemq; prorſus tempore:proinde qui nobis cultum deoruȝ tradidere tres oīno ad hoc formas inſtituerunt. Primam a natura ductā. Secundam a fabulis. Tertiam legū authoritate teſtatam. Naturalis a philoſophis docet̃. Fabularis a poetiſ. Legalis ab unaquaq; ciuitate cōſtitui fere ſolet. Porro hæc omnis inſtitutio ſeptē in parteis tribuitur. Prima ab his quæ ſupera uiſuntur ducitur. Dei enim notionē ex apparentibus primū habuere ſtellis:quum ab his miræ reruȝ congruentiæ cauſas exiſtere uiderent. ueluti ratas diei noctiſq; uices: hyemiſq; & æſtatis:ortuſq; & occaſus. Ad hæc eoruȝ quæ ex tarra ani narentur:in fruges uenaſcerent̃. Idcirco cælum oīum horum patrē arbitrati ſunt:terrā uero matrem. Et aerem quidē ꝑpterea patrem ꝙ aquarum lapſus ſeminis uicem præbeat: terrā q; matrem:qđ matris uice has excipiat & deinde pariat. Cæterum ſtellas illi cū uiderent perenni curſu irrequietas:ſolemq; & lunaȝ luminis nobis authores eſſe ab eo quod theaſthe ideſt ſpectare dicūt:& thim ideſt currere:theos(unde nos deos) appellauerunt. Altero tertioq; loco deos incōmodos/incommodoſq; partiti ſunt:& cōmodantes quidē iunonem. Mercuriū. Cererem. Incōmodantes aūt pœnas ultrices. Furias:Martē quorum uiolenta noxiaq; numina uotis redimunt a ſeq; depellunt. Quarti quintiq; ordinis deos:cum gerendis rebus:tum uero animi ꝑturbationibus præfe/

cerunt. His amorem/uenerem/cupidinem/illis/ſpem iuſticiam/equitatẽ.Sextuʒ ſibi locũ uendicant fictitia poetarum numina Heſiodus enim natiuis diis parentem conſtituere uolẽs.Huiuſmodi eis genitores induxit cœonq; creonq; hyperiona iapetõq;.Propterea hoc genus deorũ fabulare uocatur. Septimæ poſtremæq; notæ ac dignatõis ſunt q humano more:geniti:ꝑpter ſuã in homines bñficentiã diuinos honores meruerũt Cuiuſmodi Hercules.Dioſcoridæ ſeu Tindatidæ. Liber pater.Humana aũt ſpecie hos eſſe deos.ꝑpterea ꝓhibent ꝙ oĩum quæ ſunt numẽ haud dubie prepotentiſſimum eſt.Homo aũt animantium oĩum honeſtiſſima eſt natura.quippe uirtute multifariam ornatus in mentis ſuæ conſtitutione quæ preſtantiſſima pars eſt Hac de cauſa eos q inter homines optimæ uitã egerũt præſtabiliſſima eodẽ modo parte honeſtatos eſſe animaduerterunt.

Quis deus.

U Erum enimuero nõnulli philoſophorum quẽadmodum Diagoras mileſius.Theodorus cyrenenſis Euemerus tegeates/deos prorſus nullos eſſe cenſuerunt.Euemerus aũt Callimachus cyrenenſis in iambis ſuis taxat hunc in modum ſcribens. In ſuburbanum delubrum cõfecti ite:in quo iampridem æreum qui finxit Iouem:inſolens ſenex.improba uolumina ſcribat. Hæ pro ea opinione dicta ſine quæ negat eſſe deos. Verum Euripides tragicus hoc quidem aperte in medium afferre noluit:uidelicet uerens areopagi iudicium.Significat auteʒ hunc in mo

dum.Syſiphonem huius authorem opinionis indu/xit.huiuſmodiq; ſententiæ eius aſtipulatur ipſe. Fuit enim tempus inquit cum ſoluta erat mortalium uita. & beluina uiolentiæq; adminiſtra.poſtea inquit exlex uita inductis antiquata eſt legibus. Poſt ubi inquit manifeſtaria arcere delicta lex poterat. Clam uero de linquebant multi. tum quidam peritus uir mendaci adorſus oratione ueritatem reſtringere & ſuadere mortalibus q deus eſſet inſeneſcibili perennans uita: qui hæc & audit & uidet:menteq; præpollet. Tollamus inquit poetica deliramenta congruenter Callimacho ita dicenti. Si deum noſti:ſcito quoq; q factu nil nõ deo poſſibile:atqui deus non omnia poteſt. Quandoquidem ſi deus eſt/faciat inquit atram niuem.ignem gelidum.& q ſedet & ſtet:uiceq; uerſa. Proinde Plato ille grandiloquus/quum inquit deus affirmauit mundũ ad ſui exemplum ipſius.olet obſoleta(ut inquiunt comici)arcadum caſcorumq; nugamenta.Nam quo pacto deus ſe intuens ipſe mundum affinxit.aut quomodo globoſum:cum ſit etiam ipſe breuior homine Anaxagoras autem hoc modo inquit. Promiſcue ab initio manebant corpora. Mens uero diuina digeſſit ea.ominumq; procuratiões confecit.Plato non manẽtia prima corpa.ſed temere huc illuc agitata poſuit. Aiaduertẽs inqt deus q rerũ cõpoſitio incõdite poſitõ ni obſtaret.oĩa ordine digeſſit.Horũ igit̃ uterq; piliter labitur: uel eo maxime q deum res humanas procu/

tare:aut hoīum cauſa mundū conſtruxiſſe cenſuerūt. Animal enim cū beatum & ſenii expers: cum bonorū numeris oībus cumulatum:omniſq; oīno exors mali cohæren te quidē illa beatitudine ac perēnitate. Humanarum proculdubio rerum ſecurus eſt. Alioquin qui miſer nō ſit:ſi opificis ſtructoriſq; more efferēdas onerum moles ſubeat:architectandi ue mundi cura angatur. Tametſi deus ille que3 ꝓhibent:ſupiore illo æuo cum corpora immota erant:aut nō erat oīno:aut temere mouebatur:aut deniq; ſomno idulgebat/ & rurſus inſomniæ:aut poſtremo horū neutri. Primum admitti nō poteſt:quum deus ſit æternus: nec ſecundu3 Si enim ab æterno ſomno indulgebat/ mortuus erat quum mors æternus ſit ſomnus. q̄q̄ ſomno opprimi deus qui poteſt? Immortalitas enim qua deus ꝑditus eſt/cum eo ꝙ ꝓxime mortem accedit multū ad modū diſſidet. Reſtat ut uigilarit deus. quod ſi eſt: uel quo deficiebatur ad beatitudinem indipiſcendā: aut omnibus ea3 partibus expleuerat. Illo modo beatus eſſe nō poterat: cum beatitudo nō ſit ſi quid eam deficiat: hoc nihilomagis. fruſtra enī hoc moliebat ſi rei nullius indigus erat. Age uero ſi deus eſt/huiuſq; procuratione adminiſtrātur humana:quāobrem cū deterrimo quoq; fortuna præclare agere ſolet/contra cum præſtātiſſimo quoq; peſſimæ. Ecce tibi Agamennon regnatorq; bonus ſimul atq; acerrimus armis: ab adultero adulteraq; acceptus doloq; interēptus eſt. Huic item cogna-

tione iunctus Hercules/cũ de rebus humanis optime meruiſſ3 noxiis plærisq; mõſtris orbe defœcato.a Dia nira uenenatus & incautus cõfectus eſt. Tales mundi mentẽ deum .Anaximãder cæleſtia ſydera deos eẽ. De mocritus deum mẽtem ignitam.mũdi anima3. Pytha goras principiorum monada quide3 deũ qui bonũ quo q; quæ eſt unius natura/menſq; ipſa.Lnfinibilẽ autem dyada/geniũ qui & malum.circa quã multitudo uer/ ſatur materialis.Eſt aũt etiãn um uiſibilis mũdus de9. Socrates & Plato unũ. unigenitũ ſuapte ipm ſpõte na tum.ſingulare uerum germanũq; bonum. Hæc aute3 nomina oĩa in mentem ſpectant. Mens igit deus ab/ iuncta quædam forma/ideſt nulli omnino materiæ mixta.nulli patibili rei coalita.Ariſtoteles ſummũ q/ dem deum formam abiũctam/uniuerſi ſpheræ inni/ tentem æthereo corpore quod ab ipſo quintũ uocat. Hoc aũt in ſpheras diuiſo natura quidem cohærentes opinione aũt ſecretas.unãquanq; ſperarũ anima3 eſſe exiſtimat/ex anima corporeq; cõſtans corpuſq; æthe/ reum eſſe.uerſatiliter mobile.Animam uero ratione3 immobilẽ notus cauſam efficientem.Stoici communi ter cenſent deũ ignem eſſe artificem uia procedentẽ.in mundi creatione uniuerſas ſeminales intra ſe rationes complectentis per quas oĩa e fato fiunt. Spititũ inſu/ per per uniuerſum qdem mundũ pertinentem.Appel lationes aũt idẽtidem mutantem p uniuerſæ quã pua dit naturæ confinia. Deum etiam mundũ & ſtellas &

terram ſupræmamq; omniū in æthere mentem. Epicurus ſpecie humana deos. cogitatione aūt nō ſenſu perſpectiles præ exiliſſima imaginum natura. idem naturas quattuor alias cenſet genere quidem incorruptibiles: indiuidua: inane: infinitum: ſimilitudines. hæ autem dicuntur ſimilaritates & elementa.

De geniis & heroibus.

c Onſequenter huic de diis cōmentationi geniorum: herorumq; enarranda natura. Thales Pythagoras. Plato. Stoici genios aīales eſſe ſubſtantias. eſſe etiam heroas abſtractas a corporibus animas: bonos quidem bonas. malos uero prauas. Epicurus nihil non improbat horum.

De materia.

m Ateria eſt quod primū generationi/corruptioniq; ſubiacet reliquiſq; mutatiōibus. Thaletis Pythagoræq; diſcipuli. Stoiciq; uertibilem: alterabilē mutabilem: fluxamq; omnē omnino materiam. Dicūt democritici impartibilia prima/indiuiduum/inane: & quæ corpore carent. Ariſtoteles & Plato materiam corpoream/informē/ſpecie/figura/qualitate(uacuaʒ quā tum in ſua ipſius natura ſitum eſt. formarum tamen ſuſceptricem: ut nutricis matriſq; in ſigillis uicem impleat. Cæterum qui aquaʒ dicunt aut terram: aut ignē materiam: iam non informem illam dicunt: ſed corpꝰ qui autem impartilia & indiuiſiua informem.

De Ideis.

i Dea:ideſt ſpecies.ſubſtantia eſt uacua corpo/ris ipſa quidē ex ſe nō ſubſiſtens.materias ue/ro informes effigians cauſaq; earū demonſtratrix.Socrates & Plato ideas ſeiunctas a materia ſubſtā tias exiſtimant/in ſenſis uiſiſq; dei ideſt mētis/ſubſtā/tes.Ariſtoteles ſpecies quidē & ideas reliquit: ſed neutiq̄ a materia diſiunctas. Stoici qui a Zenone originē ducunt notiones in animis noſtris: anticipatas ideas eſſe dixerunt.

De cauſis.

c Auſa eſt ex qua effectus uel ꝓpter quā contingit quid.Plato trifariam cām poſuit:Eſt enim ut ipſe inquit: a qua ex qua:ad quā.Præcipuꝰ aūt putat eam ex qua.Hæc aūt eſt rerum efficiens quæ eadem mens.Pythagoras.Ariſtoteles primas quidem cauſas corpore uacantes.Que aūt participatu ex acci/dentiq; cauſæ ſunt:corporeæ eſſe ſubſtantiæ: ut ſit mūdus corpus.Stoici cauſas oīs corporeas:u tpote ſpūs.

De corporibus.

c Orpus eſt quod trifariā diuiſibile eſt/longitudine/latitudine/altitudine/lōgitudine:uel cō/crementū pulſum ſenſiliter admittēs: dūtaxat q̄tum e natura ſua eſt:uel quicquid locū obtinet.Pla/to quod nec graue natura/nec leue in ſuo quidez loco ſitū.in alieno aūt ſtatutū cōtinuo nutū habet:ex nutu q; momētū aut ad grauitatē:aut ad leuitatē.Ariſtoteles terrā rē ꝓrſus grauiſſimā eē/ut leuiſſimū ignē.aerē aūt & aquā aliter alibi.Stoici duo qdē ex q̄ttuor elemētis

leuſa ignem & aerem.duo uero grauia.aquam & terrã Leuia enim ſunt natura/non nutu a ꝓprio ipſorũ me dio.Graue eſt aũt quod in meditulũ uergit/nõ graue meditullũ.Epicurus incõpræhenſa corpora. & prima quidẽ ſimplicia.Quæ aũt ex iis cõcreta oĩa põdus hr̃e Jndiuiduoꝝ autẽ partim ad lineã moueri partim obli quare:nonnulla ſurſuȝ uerſus pulſu concuſſuq; ferri

De minimis corpuſculis

e Mpedocles ante quattuor elemẽta fragmenta minutiſſima introduxit tanq̃ elemẽtorũ elemẽ ta ſimilaria rotunda.Heraclitus ramenta quæ dam minima & impartilia.

De formis.

f Orma ſupficies & circũſcriptio lineamentũq; corpis.Pythagorici globoſa elemẽtoꝝ quattu or corpora autumant. ignem aũt ſupremum turbinatum.

De coloribus.

c Olor eſt corporis qualitas uiſibilis.Pythago/ rici colorem uocabant ſupficiem corporis. Em pedocles quod meatibus uiſus cõgrueret. Pla to flãmam ex corporibus prodeuntem accõmodatas uiſui particulas habentẽ.Zeno ſtoic9 colores primas materiæ cõfigurationes.Pythagorei genera colorũ al/ bum/nigrum/rubeus/luteum.Differentias aũt colo/ rum:album & nigrũ:rubeus ac luteum. Has aũt fieri mixtionibus quibuſdã elemẽtorum/eaſdemq; in ani/ mantibus ꝓpter locoꝝ cælorũq; uarietates accidere.

De ſectione corporum.

q Vi Thaletis Pythagoræq́ ueſtigiis inſtiterũt partibilia corpora in infinitum ſectilia dicunt alii indiuidua impartiliaq́ huiuſcemodi eſſe negant/nec ad infinitum ſectionem ꝓcedere. Ariſto/teles potentia quidẽ in infinitũ/actu aũt nequaq̃.

De mixtione & temperatura.

u Etuſtiſſimi elementorũ mixturas alteratione fieri dicunt. Anaxagoras Democrituſq́ appoſitione. Empedocles ex minimis cõpaguncu/lis elementa componit quæ minutiſſima quædã ſunt & tanq̃ elemẽtorum elemẽta. Plato tria quidẽ corpora (negat enim illa aut iuſta eſſe/aut ꝓprie uocari elemẽ/ta) ignem/aerẽ/aquam: inter ſe uertibilia. Terram autẽ in eorũ nullum immutari.

De inani.

q Via Thalete ad Platonẽ uſq́ de philoſophia ſcripſere/inane oẽs nõ agnouerunt. Vnde Empedocles aut uacat aut uacuũ eſt nihil oĩ prorſus in orbe. Leucippus. Demetrius. Metrodorus. Epicurus: indiuidua quidẽ multitudine infinita. Inane autem magnitudine infinitũ. Stoici intra mundum uacui nihil eſſe. extra mundũ uero immenſum. Ariſtoteles tantũ eſſe uacui extra mundũ ut reſpirare cælũ poſſit utiq́ quid ſit igneum.

De loco.

p Lato locum definit/id quod formas aſſumere natum eſt: tranſlatione quadã materiã dicens tanq̃ nutricem & ſuſceptricem. Ariſtoteles ex/tremum continentis cum contento committens.

De loculamento ſeu conceptaculo.

f Toici & Epicurus differre inane locum locu/
lamentū. Inane em̄ uacuitatem eſſe corporis.
locum aūt quod obtinetur a corpore. Locula
mentū uero quod ex parte obtinet̃/ut in uini uegete.

De tempore.

p Ythagoras tempus ſphæram extremi ambien
tis eſſe. Plato æui effigiem mobilē uel munda/
næ motionis intercapedinem. Eratoſthenes ſo
lis iter.

De eſſentia temporis.

p Lato eſſentiā temporis cœli motum. Stoicoꝝ
plæriq꞉ motionē ipſam. Philoſophi fere inge/
nituȝ eſſe mundū. Plato genituȝ quatenus ad
dephenſionis nr̄e captum ꝑtinet.

De motu.

p Ythagoras Plato motum differentiā eſſe quā
dam aut alterationē in materia. Ariſtoteles mo
bilis ꝑpetem actum. Democritus genus unuȝ
motionis agnoſcitat:quod in obliquum uergit. Epi/
curus motus genera duo:quod ad lineā & quod ꝑ in
flexum. Herophilus motionū unam quidē ꝑceptibi/
lem:alterā uero ſenſu. Heraclitus quietē ac conſtentiā
ex uniuerſis naturis tollebat: ut quæ mortuoꝝ eſſent
motum|uero dabat:æternum quidē æternis: interitu/
rum autem interituris.

De ortu & interitu.

p Armedides meliſſus. Zeno generationem cor
ruptionēq꞉ ꝓpterea ſuſtulerunt ꝙ uniuerſum
immobile arbitrarentur. Empedocles/ Epicu/

rus omneſq; quotquot ex minutiloꝝ congerie corpo
rum conſtruxere mundū.concretiones quidem & diſ
ſipationes introducunt.ortus aūt & interitus nō pro/
prie:nō eñ ex qualitate per alterationem.ue℞ ex q̃tita
te per congeriem fieri.Pythagoras omneſq; quotquot
patibilē materiam ponunt creationes proprie interni/
tioneſq; fieri.quippe que alteratione elementorum cō
uerſioneq; & ſolutione fiant.

De neceſſitate.

t Hales ualidiſſimum quiddaꝫ neceſſitas. quip
pe quæ naturæ præualeat uniuerſæ. Pythago
ras mundū neceſſitate circūdatum inquit Par
menides ac Democritus omnia e neceſſitatis p̃ſcripto
fieri.Hanc aūt eandem atq; fatū eſſe.iuſticiam p̄terea&
prouidentiam & mundi architectricem.

De eſſentia neceſſitatis.

p Lato euentorum partim prouidentiæ aſcribit
partis neceſſitati.Empedocles neceſſitatis eſſen
tiam cauſam principiis elementiſq; utendis ap
tam.Democritus rerum diſſidentiam: internitionem
& materiæ pulſum.Plato tum materiam: tum agentis
ad materiam habitum.

De fato.

h Eraclitus omnia ex fati p̃ſcripto euadere. Hāc
autem eandem ac neceſſitatē eſſe. Plato fatum
quidem admittit in humanis animis: degen/
daq; hominum uita. Sed adhibet & cauſam
a nobis proficiſcētem.Stoicis cum Platone conuenit.

Et neceſſitatem quidem fixam cauſam dicunt & uiolẽ/tam. Fatum aũt ratam ſtatumq; cauſaꝝ complexioneꝫ in qua ipſa complexione adnexam: eam quoq; cauſaꝫ quæ a nobis proficiſcit̃ ut ſint quædam fata: quædam uero refata.

De ſubſtantia fati.

h Eraclitus ſubſtantiam fati mentem p uniuerſæ eſſentiã naturæ ptinentem. Eam aũt eſſe æthereum corpus ſemẽ ꝑcreationis uniuerſi. Plato ſempiternam rõnem: legẽq; æternam uniuerſalis naturæ. Chryſippus potentiam ſpiritalẽ/certa quadam ratione uniuerſi conſtitutricẽ. & rurſus indefinitiõibus Fatum eſt inquit mundi ratio uel lex eorũ quæ in mũdo ꝓuidentia conſtituunt̃: aut ratio ad quã rationeꝫ oĩa quæ f iere facta ſunt: quæq; ſunt fiunt: fietq; quæ futura ſunt. Stoici cauſarum ſeriem hoc eſt ordinẽ: & ueluti ductum teſtis intranſgreſſilẽ. Poſſidonius fatũ ſecundũ Iouem tertium. Primum enĩ eſſe Iouẽ. ſecundum naturam. tertiũ fatum.

De fortuna.

p Lato fortunam cauſam in ꝓpoſitis conſtitutiſ q; p accidentiam & cõſecutioenm. Ariſtoteles cauſam p accidens in iis quæ ex animi appetẽtia propter quid fiunt. Obſcurã illam quidem & inſtabilem. Differre aũt a fortuna ſpontaneum temerarium q; caſum: quod enĩ a fortuna/idem a temeritate quoq; fieri/hocq; gerendi in rebus eſſe. Quod aũt temerariũ ſpontinũq; ſit nõ continuo idem a fortuna fieri: idq; citra omnẽ rerum admiuiſtrationeꝫ uſuuenire. Porro

fortunam rationalium eſſe.ſuæ aūt ſpontis caſum/ tū rōnalium/ cum rōnis expertium animantiū/ tum ina/nimatorum corporum.Epicurus cauſam nō ſibi conſtantem perſonis:temporibus modis.Anaxagoras & Stoici indepræhēſam humano captui cauſam.Siqui/dem euentorū quædaꝫ e neceſſitate:quædam e fato:q̄/dam ex libero & conſtituto:quædam e fortuna: non/nulla e ſuæ ſpontis caſu.

De natura.

c Mpedocles naturam quidaꝫ nihil eſſe. mixturam uero elementoꝝ & diſcriminationem.Sic enim ſcribit in primo naturali.

Dixero præterea naturæ nullus in orbe
Eſt locus:& fictum lethi excitiabile nomen.
Sed modo miſceri:rurſus quoq; mixta retexi
Cuncta ferunt:homines ſed apud natura uacatur.

Anaxagoras ſimiliter naturam concretionem diſſipa/tionemq; ideſt generationem & interitum.

PLVTARCHI Cheronenſis breuiarii de decretis naturalibus philoſophorumq; placitis LIBER.II.

a Bſoluta igitur principiorū elemētorumq; enarratione:necnō eorum quæ eiuſdē cum eis ordinis ſunt:flectendus ꝓtinus ad eaꝫ ſtilus quæ de effectis diſſerit.Ab eo autem quod omnium capaciſſimum eſt potiſſimum auſpi/cabimur.

De mundo.

p Ythagoras primus uniuerſoꝝ complexioneꝫ mundum uocauit: ob eam nimirū quæ in eo uiſitur elegantem rerum digeſtionem.Thales

Thaletiſq; ſtudioſi mundũ unum eſſe cenſuerunt.De
mocritus.Epicurus eorũq; diſcipulus Metrodorus:in
numerabiles in infinito mundos p omnem eius com
plexum in immẽſum expatiantez. Empedocles circina
tionem ſolis circunſcriptionẽ eſſe mundi: hocq; eius
circunferens lineamentum.Seleucus infinibilem mũ/
dum.Diogenes uniuerſum infinibile:mundum uero
finitum.Stoici omne quicquid eſt ab uniuerſo differ
re.omne eñ eſſe infinitũ cum inani.uniuerſum autez
abſq; inani/mundum ꝓinde unũ & idem eſſe uniuer
ſum ac mundum.

De forma mundi.

ſ Toici globoſum mundũ:alii turbinatum:nõ
nulli ouatuz.Epicurus poſſe quoſdã globos
eſſe mũdos:poſſe etiã alios aliã ſortiri formã.

Animans ne mundus.

c Aeteri quidẽ omnes animantẽ mundũ & pro
uidentia adminiſtratũ.Democritus uero.Epi/
curus/& qui indiuidua cunq; inducunt & in/
ane:nec animatũ nec ꝓuidentia adminiſtratũ:ſed na/
tura quadã rationis exortæ.Ariſtoteles nec uſquequa
q; animantẽ eſſe nec ſenſibilẽ:nec rationis cõpotez nec
intellectus.Deniq; ne prouidentia quidem regit.cœle
ſtia enĩ horum oĩum participia eſſe:ut quæ a ſuis ipſa
ſphæris ambiant' animatis & ſpirabilibus. terræ autẽ
obuerſantia nullius nõ eorum expertia. & ſi decentis
ꝑticipãtia cõpoſitiõis/dũtaxat accidẽtariæ.nõ etiã pri/
migeniæ.

An corruptõis imunis ſit mũdus

p Ithagoras & ſtoici genitum a deo mundum &

corruptioni obiectum/ ſuæ quidem naturæ reſpe/ctu: utpote qui ſenſibilis ſit propter corpulentiam: nec ideo tamen interiturum. Diuina enim cum conti/nente natura pennaturũ. Epicurus interiturũ. Quip/pe genitum ut animal ut ſtirpem. Xenophanes inge/nitum ſempiternũ corruptionis immunẽ. Ariſtoteles ſublunarẽ/mundi partẽ/patibilẽ/ utpotein qua terræ ꝓximantia marceſcant.

Vnde alatur mundus.

Rriſtoteles ſi alitur inquit mundus interibit quoq;. Atqui nulla prorſus indiget alimonia ſempiternus igitur. Plato ipſum ſibi mundu ex tabeſcẽtibus alimoniã per alterationem ſuggerere. Philolaus bifariã corruptionẽ/tum ex cœlo ignis de/fluxu/cu ex aqua/lunari uertigine ex aere effuſa. Horum eñ ſuffimenta mundi eſſe alimoniam.

A quo elemento adorſus fabricam mundi deus

Hyſici a terra mundi creationẽ deum rẽtur au/ſpicatũ/uidelicet tanq̃ a centro. nam globi prĩ/cipium centrũ. Pythagoras ab igne quintoq; elemento. Empedocles aerem primũ diſcriminatũ. de/inde ignem. poſt quem terra ex qua uerſatili cœli im petu aſtricta aquam excaturiſſe: ex hacq; rurſus uaporatum aerem. Et factum quidẽ cœlum ex æthere. ſolẽ aũt ex igne. terræ autẽ ꝓxima ex aliis coagulata. Pla/to uiſibilẽ mundum ad exemplum intellectilis mũdi factum. Viſilis aũt mundi priorem quidem animam factam. Poſterius uero corpulentũ(huiuſq; ꝙ ex igne terraq; conſtat prius. deinde quod ex aere & aqua. Py

emotas urſas:ſicq aquilonaris erectas eſſe partes cõtra q auſtrinas iiſſe peſſum:ex quo & uniuerſum mũduȝ

De extrariis mundi ptibus & nuncubi uacuum

p Ithagorei extra mundũ eẽ uacuũ:quo & unde mundus reſpirat. Stoici quo in conflagratiõe uniuerſi infinitum reſoluet. Poſſidonius nõ infinitum:ſed q̃tum ad diſſolutionẽ ſat eſt. In primo de inani Ariſtoteles uacuum eſſe dixit. Plato nec extra mundum nec intra/uacuum eſſe cenſuit.

Quæ mundi dexteræ/quæ leuæ partes.

p Ithagoras. Plato. Ariſtoteles dextera mundi orientales dixere partis/a quibus initium motus. Leua aũt occiduas. Empedocles dexteras mundi partes:ſolſticialis:ſiniſtraſq brumalis.

De cœlo & quæ eius ſubſtantia.

a Naximenes circunferentiã cæli extimam:terream. Empedocles ſolidum eſſe cœlum: ex aere q conſtans. in cryſtalli duritiam ab igne conpacto:igneam aereãq immẽſitatem in utroq emiſphærio continẽs. Ariſtoteles ex quinto corpe:uel ex igne uel ex caloris rigoriſq mixtura.

De cœli ſectione:& in quot ſecetur circulos.

t Hales. Pythagoras. Pythagorei uniuerſuȝ globum quinq in circulos diſtributuȝ eſſe: quas zonas ideſt cingulas uocant. Appellatur aũt eorum unus arcticus. ideſt urſinus & ſemp ſublimis Alius ſolſticialis. alius æquidialis. alius brumalis: poſtremus antarcticus. ideſt urſino obuerſus:idemq ab

ſtruſus. Atqui obliquus ſigniferq̧ dictus eſt/ tribus mediis ſubditus eſt perq̧ eos tranſuerſus attigue fert. Hos aũt oĩs ab urſis & aquilone dimetitur meridian9 ad angulos iuſtos in oppoſitum e regione partem. Si gniferi uero obliquationẽ Pythagoras prim9 animad uertiſſe fertur: tametſi hoc inuentum œnopides chius ueluti ꝓprium ſibi ipſe aſſerit.

Quæ ſyderum ſubſtãtia & qũo compoſita ſint.

t Hales glebulenta quidẽ ſed ignita ſydera. Empedocles ignea: ex igne conſtãtia quem æther in ſe conceptum in prima eliſit elementoꝝ diſcriminatione. Anaxagoras circundatũ ætherem igneum quidẽ ſuapte eſſentia eſſe/ ſuæ aũt impetu uertiginis ſaxa a terra raptantẽ ſuo ipſuȝ igne in ſtellas ſuccẽdiſſe. Diogenes punicoſa ſydera/ mũdiq̧ ſpiracula putat. Idemq̧ rurſus inuiſiles lapides ſæpenumero cœlo deciduos in terra reſtingui perhibet. haud ſecus atq̧ olim in ægos flumen ſaxeã ſtellam igni ſimillime dilapſam. Empedocles inerrantes ſtellas cryſtallo adnexas eſſe. Errantes autẽ ſolutas. Plato maxima ex parte igneas: participãtes uero aliorum quoq̧ elementoruȝ ad glutinis inſtar. Xenophanes ex nubib9 ignitis cõcretas. extinctas aũt interdiu noctu carbonũ modo recandeſcere. Exortuſq̧ & occaſus ſolis eoꝝ eſſe accẽſus reſtinctuſq̧. Heraclitus & Pythagorei unãquamq̧ ſtellam mundũ eſſe/ terrã ſuam ambientem: aeremq̧ adeo & ætherem in infinito æthere. Huiuſmodi decreta in orphicis eſſe ꝑhibentur. ſingulos enĩ mundos in fin/

gulas architectantur ſtellas. Epicurus nihil horum refellit:contingentibus adhærens.

De formis ſtellarum.

Toici globoſas ſtellas quẽadmodũ & mundũ
ſ ſolem & lunã.Cleantes turbinales. Anaximenes clauoꝝ in modũ cryſtallaceo quoddã ſuſ/fixas.Sunt qui bratteas eſſe ignitas putent tanq̃ picturamenta.

De ordine & ſitu ſtellarum.

Enocrates una eademq; in ſuꝑficie ſtellas mo/
x ueri putat:cæteri ſtoicorũ uaria inter ſe humilitate & ſublimitate.Democrit9 ſtatas ſummas de qbus erraticas infraq; has ſolẽ/luciferũ/lunã.Plato poſt hærentiũ ſitum.Primũ phænunta q dicit᷑ ſaturni.Scd'm phaetonta q Iouis.Tertiũ pirœnta q Martis.Quartũ luciferꝝ q Veneris.Quintũ ſtilbonta: quĩ Mercurii.Solẽ deniq; ſextũ.Et ſeptimũ lunã.Matematicorum qdam Platoni aſſentiunt᷑:qdam mediũ oĩm ſolẽ. Anaximander:Metrodorus:Chius: Chrates: ſolem oĩm ſupræmũ cõſtitutũ.poſt quẽ lunã infra hos errantes inerranteſq;.

De ſtellarum uectatione & motu.

Enophanes ſtellas quæ in nauigiorũ ſummi/
x tatibus uiſunt᷑ nubeculas eſſe ad motũ neſcio quẽ p̃fulgentes. Metrodorus emicantes ex oculis fulgetras cum pauidi ꝑculſiq; cernunt.

De ſignificatione ſyderũ:ſiue ut nõnulli aſſignatione.& quomodo hyems & æſtas fiant.

nos ſolem uocare/quaſi imaginis imagineȝ. Empedocles ſoles duos.horũ unum quidem ignẽ primarium &(ut ita dicaȝ)exemplarẽ:e regione ſemp reflexi ſimulacri ſui conſtitutũ.Hunc aũt ſolem qui uiſitur repercuſſum ſimulacrũ eſſe eius qui in altero eſt emiſphærio/aere ignito illo quidem pleno.ab orbiculata uero illud terra in ſolẽ cryſtallinũ repcuſſuȝ:unaq; cũ ignei illius motu raptum: ad ſummã effulgentiã eſſe ignis terram ambiẽtis.Epicurus glebulentum ſpiſſamentũ: punicoſum:exeſos intra meatus ignitum.

De magnitudine ſolis.

a Naximander ſolem quidem terræ æqualẽ.circulum uero quo uectat̃.& unde ſpiraculũ habet/ſepties & uities terra maiorem.Anaxagoras multis ptibus pelopõneſo maiorẽ.Heraclitus latitudine pedali.Epicurus oĩa p̄dicta ꝓbabilia eſſe dixit aut etiam tantũ eſſe quãtulus apparet:maiuſculum minuſculum.

De forma ſolis.

a Naximenes dilatatilẽ ad modum lamæ ſolem Heraclitus ſcaphæ modo leuiter pandũ: Stoici conglobatũ ut mundum ut ſydera. Epicurus p̄dicta oĩa defendi poſſe.

De ſolſtitio & bruma.

a Naximenes cõcretiore aere & magis magiſq; renitentẽ relidi ſydera. Anaxagoras aquilonalis aeris obliſu quẽ ſol ipſe ꝓtrudens ſpiſſiorẽ cenſum obnixiorẽq; facit.Empedocles ſolem a ſphæriſo uectabulo ſuo arceri reflectiq;:necnõ a circulis ſol/

ſtitiali brumaliq;.Diogenes ſolem cū ad tropicos p/
uenerit occurſante æſtui rigore extingui.Stoici ſolem
ſubiecti ſibi alimenti pcurrere tractum nec ultra pro/
gredi.eſſe aūt oceanum terrāue:cuius expirationibus pa/
ſcitur.Plato.Pythagoras.Ariſtoteles ppter obliquita
tem ſigniferi hoc exiſtimant fieri p quem ſol tranſuer
ſus fertur:necnō tropicis latera ſolis utrinq; cingētib9
Hæc aūt omnia facile in ſphæra cernuntur.

De diliquio ſolis.

Hales primus ſolē deficere dixit. Luna eam ad
t ppendiculum ſubeunte ut quæ terroſa natu/
ra ſit.hoc aūt ſpeculariter cerni ſubdito diſco.
Anaximāder obſtructo ſolaris in abſide ſpiraculo.He
raclitus ſolem ſcaphæ ſimilē eſſe:quo inuerſo defectū
fieri:ut cauum ſurſum uerſus euadat. conuexū uero
deorſum ad conſpectūq; noſtrū uergat.Xenophanes
ſolem extingui iterūq; ad orientē alterū fieri. Hic etiā
num menſtruā ſolis defectionē pdidit:atq; abſolutā
defectionem ut noctis dies ſpēm præbeat.Sunt q ag/
glomeratas ſub ſole nubes noſtrū fallentes conſpectū
ſolis aſpectum nobis adimere putent. Ariſtarchus ſo
lem hærētibus ſtellis annumerat.terrā uero circū ſolis
orbem uerſat:itaq; eius inclinatōibus obumbrari ſolē
uoluit.Xenophanes cōpluris eſſe ſoles lunaſq; p ali/
os atq; alios terrarū tractus ſegmentaq; & zonas.Quo
dam igitur tpē incidere ſolē in aliquod terræ ſegmen/
tum hoibus incultū:ſicq; tanq̄ p inane errabundum

deliquium pati ſolem.idem ſolē in infinitū ꝑgredi di
xit.uideri uero orbiculariter fieri præ immēſa interca
pedine.

De ſubſtantia lunæ.

Naximander circulū eſſe decem & nouē parti/
a bus terra maiorē:igne ueluti ſolis quoq; circu/
lum plenū.Sic deficere lunā rotæ conuerſioni
bus.ſimilē enim eſſe uehiculari rotæ abſidem cauā ha
benti.Hanc aūt ignis plenam uno tantū ſpiraculo. xe
nophanes nubē eſſe conſtipatā. Stoici temperamentū
ex igne aereq;.Plato bona ex parte igne conſtare.Ana
xagoras.Democritus ignitum conglobamentū cam
peſtria in ſe collis conualliſq; complectens. Heracli/
tus terram nebula obuolutā.Pythagoras quoq; igni
tum lunæ corpus.

De magnitudine lunæ.

Toici maiorē terra arbitrant̃:quēadmodū &
ſ ſolem.Parmenides ſoli æquam a quo illumi/
nari ipſam.

De forma lunæ.

Toici conglobatā eſſe:ſicuti & ſolē. Empedo/
ſ cles diſci ſimilē.Heraclitus ſcaphæ:nōnulli cy
lindri.Configurari aūt eaʒ in ſeptē modos.cū
enim editur lunatā apparere.ideſt corniculantē/dein/
de diuiduā:inde conuexā utriq; poſtea plenā. ab hinc
uero ceſſim iam euntā.deinceps utrinq; conuexā diui
duam lunatam fieri.poſtremoq; ſub noui luniū inter
meſtrē latere.Configurari aūt hoc mō aiunt obūbran
te eā ubiq; terra/tū qua dātenꝰ/tū uero uſqueq̄q; utiq;

ſubeuntem e regione concauitatis terræ.

De illuminatione lunæ.

Naximander peculiare ipſam lumē habere et
a ſi rariuſculū Antiphon proprio lunā fulgore
ſplendere.uerum ſolis ingruētibus radiis ob/
rutum id hebeſcere.Quippe ita natura cōparato lāgui
dum ignem a prævalido hebetari:quod æque in aliis
uſuuenire ſtellis.Thales quiq; ab eo denomīati lunā
a ſole illuſtrari autumant.Heraclitus ſolem atq; lunā
eodē modo affici.ambas em̄ ſtellas in ſcapham confi/
guratas eſſe.Illuſtrati aūt ipſas ſorbēdis ſpiraminibus
humidis ut conſpicuæ ſint:ſoleʒ quidē ſplēdidius ut
qui in aere liquidore uectetur:at lunam turbidiore ex
quo & fuſciorem eſſe.

De deliquio lunæ.

Naximenes abſidis ore obturato fieri autumat
a Beroſſus reſtincta eius parte ad nos conuerſa.
Heraclitus ſcaphæ conuexitate inuerſa.Pytha/
goreorum quidā luminis repcuſſum obſtructūq; po
ſuere:illum ab hac noſtra terra:hunc ab antipodū fie/
ri.Recentiores flammæ ſuffectu ſenſum inardeſcentes
quo ad ſtatis temporibus plenilunium abſoluat:uiciſ
ſimq; ad interluniū uſq; tebeſcentia:ſub quo prorſus
extingui.Plato.Ariſteteles.Stoici.Mathematici cōſen
tiunt:mēſtruas occultationes cum ſole coeuntē lunaʒ:
eiuſq; ſplēdore obrutā præſtrictamq; facere.Defectio/
nes uero in umbram terræ incurrente luna fieri:terræ
q; inter utrūq; ſidus obiectu:aut luna poti9 obſcepta.

Quam præbeat ſpẽm luna:& cur terrea uideatur.

p Ythagorei glebaceam ꝓpterea uideri lunam: quod habitetur quomodo & hæc terra noſtra Sed & prægrandibus animantibus & plantis amœnioribus. Eſſe eñ decies & quinquies uiribus il/las his pſtantiores: nihil ex cremẽtitium emittẽtes. diẽ præterea totidem partibus lõgiorem. Anaxagoras in æqualitatem coagmẽti ex rigido glebulentoq; ꝓ parte concreti. ignem eñ & caliginẽ admixta indeq; lunam adulterinæ lucis ſtellã dictã. Stoici ꝓpterea nõ eſſe in ſolutile eius tõcremẽtum q multiplici ſubſtãtia cõſtet

De intercapedine lunæ quam a ſole diſtat.

e Mpedocles lunã duplex q̃ a terra a ſole inter/uallum abeſſe. Mathematici unde uiginti ptes a ſole abeſſe lunã q̃tũ a terra ipſã. Eratoſtenes lunã a terra abeſſe ſeptingẽta & octogita ſtadioꝝ milia

De anno uertẽte & quantus uniuſcuiuſq; errãtium magnus ſit annus.

a Nnus eſt. Saturni quidem annorum ambitus uertẽtium triginta. Iouis aũt duodecim. Martis duorum. Solis duodeni mẽſes: totidẽ Mercurii & Veneris. Pariles eñ eorum curſus. Lunæ dies triginta. Hic eñ pfectus menſis ab luna ad inter men/ſtruam. Cæterum quidam annum octẽnium eſſe exi/ſtimauerũt: nõnulli annos undeuicenos. ſunt qui un/deſexagenos. Heraclitus ex duodeni cenis annoꝝ mil libus cõſtare putat. Diogenes ex trecenis quinquage/

niſquinis ſupra Heraclitianum. Alii ex ſeptenis milli
bus tricenis ſeptuagenis ſeptenis.

DE PLACITIS philoſophorum naturalibus.
LIBER TERTIVS.

c Ircunſcripta in compẽdium in ſuperiori
bus libris cœleſtiũ explicatione: quoruꝫ
ipſoꝝ & ſequentiũ luna confiniũ eſt. Cõ
uertar in hoc demũ tertio ad ea quæ me/
teora .i. ſublimia ſublumiariaue dicunt͛.
Ea autem ſunt quæ a circulo lunæ ad ſitum uſq; terræ
ꝑtinent: quã ipſam in ſpheræ cõpræhenſione centri ui
cem obtinere putant: hinc aũt exordiar.

De lacteo circulo.

c Irculus eſt nubeculaceus in aere quidẽ aſſidue
uiſitatus. Appellatur aũt lacteus ꝑpter candi/
cantiam. Pythagoreoꝝ quidãꝫ ſtellæ eſſe effla
grantiã a ſua ſede deciduæ. Hanc aũt qua peruolitauit
tractum circulariter puſſiſſe quo tpe aurigante phae/
tonte cœlũ conflagraſſe dicit͛. Quidã ſolẽ iame indab
initio illac iterfeciſſe. Sunt qui ſpeculare eſſe uiſuꝫ pu
tent: ſole fulgores in cæluꝫ referiẽte. Quod in arcu cœ
leſti & in nubibus contingit. Metrodorus ſolis tranſ
meatu fieri. Eſſe eñ hunc ſolarẽ circulum. Parmenides
ſpiſſi rariq; mixturã lacteum reddere colorẽ. Anaxago
ras terræ umbrã hac cœli parte conſiſtere: cum ſol ter/
ras ſubiens cœlũ uſquequaq; illuſtrare nõ poteſt. De/
mocritus ſtellaꝝ collucentiã multarũ paruaꝝ cõtigua

rumq; inter ſe colluſtrantiū ꝑpter ad ſtipationē. Ariſtoteles aridæ exalationis flāmigantiā pmultæ & continuæ. Quo eodē modo crinitū ignem fieri.i. cometē. Hæc em̄ ambo ſub æthera infraq; errantes fiunt. Poſſidonius ignis coagmentationē ſyderæ quidem rārem ſplendore uero denſiorem.

De crinitis & emicātibus & trabib9 & aliis id gen9

Pythagoreorū quidam crinitā dixerunt ſtellam eē ex earū numero q̄ in cœlo cōparent neutiq̄ aſſiduæ: ſed q̄ ſtatis tpib9 ambitu certo pacto exoriri denuo ſolēt. alii obtutus noſtri repcuſſum ad ſolem/ſpecularibus ſimillime ſpeciebus. Anaxagoras Democritusq; duarū aut pluriū ſtellarū coitū inuicē ſe illuſtrantiū. Ariſtoteles ignitā ſiccæ exalationis cōcretionem. Strato ſyderis lumē denſa nube obtentū: quō & in facibus ſit. Heraclites ponticus præaltā nubem putat ab lumine ſupero illuſtratam. Hic cauſam affert pogoniæ.i. barbatæ aeræq; & trabis & columnæ & huiuſmodi quō ſane & oēs peripatetici. Hæc enim ꝑpter nubis cōfigurationes fieri. Epigenes ſpiritum terreni quid habentē ſublime ferri: inibiq; igneſcere. Boeth9 liquatū aerem huiuſmodi ſpēm p̄bere. Diogenes crinitas ſtellas reuera eſſe. Anaxagoras micantes quæ dicūtur ab æthere ſcintillarum inſtar delabi: ideoq; continuo extingui. Metrodorus ſolē uiolētius in nubes ingerentē ſcintillare. Xenophanes hoc genus oīa ignitarum glomeramēta nubiū aut uibramenta eſſe.

De tonitribus/fulguribus/fulminibus/turbinibus & uorticibus.

Naximander a flatu hæc fieri omnia. Quum
a enim obducta nube craſſa uiolentius enixus: naturæ ſubtilitate atq; leuitate erumpit: ruptura quidē ſonitum. diſtractio uero effulgentiam ꝓpter nigricantiā nubis efficit. Metrodorus quum in nubē ſpiſſitudine cōcretam adigitur flatus: fractura quideʒ fragorem efficit: hiatu uero ſciſſuraq; diffulget. Q đ ſi pernici impetu a ſole feruorē rapuerit: fulmen intorquet. languidum uero fulmen in turbinē uertit. Anaxagoras cum æſtus in rigorem impegerit: ideſt æthe/rea pars in aerē: ſonitu quidem tonitrum. Nigricantis aūt nubis colore fulgetram efficit. Porro idem multitudine magnitudineq; luminis colligit fulmē. corpulentiore uero igne conficit uorticē: ut nubilo turbinē. Stoici tonitru nubium colliſionē fulgur accenſionem ex earum attritu fulmē/uegetiorē/effulgentiam/ut turbinem languidiorem. Ariſtoteles ex arida etiānum uaporatione hæc fieri quæ ipſa cum in uuidam incidit: exitumq; æluctata eſt: attritu quidē atq; effractura tonitrui frangorē edit. Aridi aūt calefactione fulgetrum turbines uero ac uortices materiæ redundantia quam uterq; ſecū arripit: feruidiorē quidē turbo: craſſiorē uero uortex.

De nubibꝰ pluuiis/niuibꝰ/grādinibus.

Naximander nubes quidē fieri craſſeſcente q̄
a maximus aere: uel potius eo coacto imbres ex

primi:niuem aũt cum aqua delapſando glaciatur. grã
dineʒ uero quũ quid madido ſpiritui obducitur. Me
trodorus aquoſo uaporis ſub ductu cõcreſcere nubes
Epicurus ab expirationibus.conuolui aũt grandineʒ
ac pluuiam longo præcipitio compactilem.

De arcu cœleſti

Ffectionum quæ ſublime fiunt:partim p ſub
a ſtantiam fiunt/ut imber/ut grando:partim p
ſpeciẽ nullam ſuam habentes ſubſtantiã/ ut ec
ce tibi nauigantibus nobis continens cieri uidet᷑. Per
huiuſcemodi nimirum ſpeciem exiſtit arcus cœleſtis.
Plato a thaumante genus eum ducere mortales rei mi
raculo adductos finxiſſe:adludente uidelicet ad hoīs
originem fabula. Vnde Homerus. Purpuream ueluti
mortalibus explicat uim. Quo circa fabulãtur qdam
taurino illum capite ſorbere flumina. At uero quonã
modo fiat quæritur. Videre igitur nos conſtat p line/
as aut rectas aut fluxas:aut deniq; refractas:lineas in/
quam incertas cogitatione pſpectiles & corporis exp/
tes. Ac p rectas quidẽ ea quæ in aere ſunt uidem9: aut
quæ poſt gemmas plucentis:aut cornu pſpicuũ. Hæc
eñ ſubtiliſſima natura conſtant. flecti aũt lineas in a/
qua cernimus. Flectitur eñ uiſus propter aquæ mate/
riam denſiorẽ:quæ cauſa eſt cur in mari flexos procul
remos uideamus. Tertio modo refracta uidemus: cu
iuſmodi ſpecularia ſunt/huius generis cœleſtis arcus
affectio. Siquidẽ animaduertere oportet:uuidã exala/

tionem in nubem uerti: ſubindeq; in exiguas ſenſim ſtirias rotantes ꝑinde in occiduales uergente ſole partes: neceſſe eſt arcum totũ ex aduerſo ſoli uiſitari. quãdoquidem uiſus ſtiriis offenſis refringit̃ ex quo fit arcus. Sunt aũt ſtillæ nõ figuræ forma: ſed coloris. Eſtq; primus eius color rutilus. ſecundus purpuriſſeus ac purpureus: cæruleuſq; tertius ac uiridis. Videam9 igitur ne rutilus ꝓpterea ſit ꝙ claritas ſolis ingruens ſimulq; ſyncerus ſolis ſplendor refractus: rubentẽ efficiant puniceũq; colorem. Secũda pars eius turbidior ꝓpter ſtellas: ſplendoreq; dilutior propterea purpuriſſea ꝙ hoc rubentis remiſſio ſit. Turbidus item illo irroranſq; color in uiridem tandeʒ deſinit: hoc reipſa ſic ꝓbare licet. Si quis eñ ſoli aduerſus aquaʒ ore ſumat & ita inſputet: ut ſtiricidia repercuſſum in ſolẽ habeãt actutum cõpetit cœleſtis arcus imaginem factam: hoc q; lippientibus contingere ſolet cum in lucernã intuẽtur. Anaximenes arcum fieri autumat radios ſole ſuos in nubem eiaculante/ denſam/ craſſam/ atramq;. Cogi eñ eos ſuper eam nubem quã penitus dirimere nõ ualeant. Anaxagoras ſolis irradiationem denſa nube repcuti: ex quo exiſtere arcum. nunq̃ nõ aduerſum illum ſyderi ſpeculariter ipm afformanti. Itidẽq; cauſat̃ ideʒ in geminatis ſolibus qui circa pontum exiſtere ſolent Metrodorus cũ trans nubẽ ſol pſplenduerit. nubẽ quidem ceruleã reddit. ſplendorem uero rutilat.

De uirgulis.

a Ffectiones quæ in uirgulis &geminis ſolibus exiſtunt partim p ſubſtantiã:partim p ſpeciem fiunt. Quippe cũ nubes quidem cernant̃.co/lore uero nõ proprio ſed alieno cuius ſpẽm præferũt. In his aũt oibus quæ p naturam affectiones exiſtunt quæq; per acceſſionem iuxta contingunt.

De uentis.

a Naximander uentũ aerem fluidum ſubtiliſſi/mis eius humidiſq; partibus a ſole aut citatis: aut illiquefactis. Stoici omnẽ flatum aerẽ eſſe fluxum.p locorũ aũt uarietate appellationes inde edi ueluti a caligine & occaſu zephyrus.ideſt fauonius dicitur.ab exortu & ſole ſub ſolanus atqui a ſeptẽtrionibus flat aquilo & qui ab humeribus locis/ aphricus. Metrodorus humido expiramẽto a ſole efferuefacto: flatus impetuꝫ cieri.Statos uero anniuerſarioſq; aquilones craſſeſcente ad ſeptẽtriones aere exiſtere:cum ſole nimirum collapſanti iam a ſolſtino retrogrado.

De hyeme & æſtate.

e Mpedocles & ſtoici hyemeꝫ quidem fieri aere præualente:ſuaq; denſitate ſurſum uerſus eni/tente cõtra æſtatẽ igne aerem deorſum protru/dente.Circunſcriptis a nobis ſupis.terreſtria quoq; mẽte pagranda. De terra & q̃ eius eſſentia quãtaq;.

t Hales & qui eum ſecuti ſunt unam eſſe terram Oecetes pythagoreus duas:hanc & antipodũ: quã antichtona uocãt.Stoici hãc unã finitam

xenophanes inferna ex parte in infinibilem alitudinē radices egiſſe.igne aūt & aere concretam.Metrodorus terram ſedimentū fecēq; aquæ:ſolem uero aeris.

De figura terræ.

Hales & Stoici:corūq; ſtudioſi globoſam ter/
t ram.Anaximander colūnarem. Anaximenes, menſæ ſimilē.Leucippus tympani. Democri/tus latitudine diſco aſſimilem:in medio aūt cauam.

De ſitu terræ.

Haletis æmuli terrā mediam. xenophanes pri
t mam in infinitum fibratam. Philolaus pytha goreus ignē medium:quippe uniuerſi focum. Secundā antichthonē ideſt antipodū terram. Tertiam quā incolimus cum antichthoni e regione ſitam: tum circum eam uerſatilē:que cauſa eſt ut qui illaꝫ habitāt a nobis non uideanť. Parmenides primus habitabilis tractus præfiniuit citra duos circulos/ſolſtitialē/bru/malemq;.

De inclinatione terræ.

Eucippus ꝓcubuiſſe terram meridiē uerſus ꝓ
l pter illarum partiū ſolutilem raritudinē: nimi rum aquilonaribus partibus q̄ frigoribus obriguerint congelatis/auſtrinis cōtra æſtu fatiſcentibus Democritus meridianā uniuerſi partem infirmiorem eſſe:ex quo augeſcentē terram illa parte cernuam ꝓci/diſſe. Aquilonares eñ partes intemperie:auſtrinas cōtra temperie præditas. Idcirco nō ab re terrā illa degrauatam pte qua & frugibus exhuberat & auctu.

De motione terræ.

c Aeteri terram manere. Philolaus uero pythagoreus circum ignē uerti obliquo in circulo ſimiliter ſoli & lunæ. Heraclides pōticus. Ecphātus pythagoreus cient quidē terram: uerum haud q̄q̄ ꝓmouenter. rotæ uero inſtar cardine ſuo nixā: ab occaſu ad exortum circa eum uolui. Democritus iam inde a principio multiuagam fuiſſe: tum ꝙ parua: tum ꝙ leuis eſſet: ꝓcedente uero tempore addenſatam ſua ꝑ emole libratam conſtitiſſe.

De dimenſione terræ quoq; eius circuli.

p Ythagoras terram ꝓportione extremi ambiētis in quinq; zonas diſtributam. Septētrionalem. Solſtitialē. Hyemalem. Aequinoctialem. Auſtralem: media quarum dimetitur terrā. ꝓpter hoc torrida dicta. Hæc aūt tanq̄ habitaculum eſt quæ æſtiuæ/hybernæq; media eſt: inter utramq; tēperata.

De terræ motibus.

t Hales ac Democritus terræ motuū cauſam aquæ aſſignant. Stoici uero hoc modo dicunt terre motus humor eſt/in terra/in aerem diſſipatus & erumpens. Anaximenes ariditatem/raritudinemq; terræ in cauſa eſſe terre motuū: quarum illā generare æſtus. hanc uero imbres continuos. Anaxagoras aera terram ſubeuntē: rurſuſq; calloſam eius ſuperficiem offenſantē: nec erumpere ualentē: tremule qua arcetur quatere. Ariſtoteles ꝓpter frigoris circū obſi/

ſtentiã ſuperne ipſam infernecꝫ ambientis. Calor eniꝫ utpote leuis ſurſum ſemper euadere geſtit: ex quo ari/da euaporatio diſcluſa & intercepta terræ rimas diſcu/neare/luctam/intuſcꝫ fluctuãs/ terram hunc in modũ concutit Metrodorus nullum corpus in accõmodato ſibi loco moueri niſi quis impulerit aut actu detraxe/rit. Quãobrem nec terram ut e natura ſua poſitam moueri. quedam uero eius loca migrare in alia. Parmeni/des. Democritus terram tantũdem undicꝫ cœlo diſtantem in æquilibrio manere: nullo ipſam mométo quo magis huc atcꝫ illuc uergat pellente. eapropter uibrare modo nõ etiam moueri. Anaximenes terram ꝑpterea moueri ꝙ eius latitudo inuectetur aere. Sunt qui ter/ram dicant innare aquæ platani in modum aſſamentorumue quæ cauſa eſt ut moueat̃. Plato motus omnis ſex in modos tribui/ſurſum/deorſum/dextrorſum/leuorſum. Vltro denicꝫ & citro: at nullo eoꝝ terraꝫ moueri poſſe. Quippe in infimo undicꝫ ſitam: ita hac de cauſa immotam manere: ut nulla prorſus in parte præ grauans quid habenté quo magis illorſum ꝑpendeat At uero locos quoſdam eius præ raritate quati. Epicurus non ab horrere a uero pulſari ipſam: & ueluti ſuccu ſam motari ſubiecto illi aere craſſo & uuido. Cõſentaneum etiam eſſe rimulentis eius imis partibus ſubeunte flatu: in cuniculoſaſcꝫ cauernas eius inſinuante ipſam contremiſcere.

De mari unde conſtet & cur amarulentum.

a Naximander mare primariæ humiditatis reliquias eſſe:cuius ignem pluſculã aſſiccaſſe partem.reliquam aũt feruoris ui in alienũ degeneraſſe ſaporem. Anaxagoras principio inquit humore ſtagnante ſolis circũflexu obuſto:ſicq́ pingui euaporato reliquum in ſalſuginez amarulentiamq́ ſubſedit Empedocles peruſtæ terræ ſudorem elutis per ſumma terris amaruiſſe. Antiphon ſudorem æſtus ex quo reſiduus humor amarefactus efferueſcendoq́ in ſalſilaginem incoctus eſt:ut in omni ſudore accidere ſolet. Metrodorus mare p terras excolatum terrenum lentorem reſipuiſſe.perinde atq́ ſolent quæ p cinerẽ diffunduntur. Platonici q̃rum elemẽtaris aquæ rigoris ui ex aere concretũ eſt/dulce euaſiſſe.q̃cum uero a terra obuſtulata conflagranteq́ ſuffitum eſt falſum.

Quomodo reciprocationes maris & æſtus fiant.

a Riſtoteles.Heraclitus a ſole ea fieri autumant plæroſq́ enim illũ flatus ſua ſecum circunflectere uertigine:quibus ingruẽtibus atlanticũq́ mare protrudentibus/ipſum excumeſcere:æſtumq́ efficere:quibus tandem ſopitis ſeſe æſtum colligentez ceſſim ire:idq́ eſſe reciprocationem. Pytheas maſſilienſis maris acceſſus lunæ incremento fieri: decremento autem receſſus. Plato in elationem quandam cauſam confert. Aquas enim cuiuſdam ſpecus hiatu ſuſtolli·& late effluere: ſubindeq́ eodem refluere: ex quo undabunda maria iactari. Timæus flumina cauſatur

per celtarum mõtis atlanticum irrumpentia: ꝓtrudendo eñ impetu ſuo mari æſtuȝ ciere. Contraqꝫ remiſſo mare retro denuo agere:æſtumqꝫ refluuȝ facere. Seleucus mathematicus mouens ipſe quoqꝫ terrã:circũma⸗ ctui motuiqꝫ eius occurſare lunæ uertigineȝ dicit:quo impetu colligente ſe inter hæc duo corpora flatu:& in atlanticũ irruente ꝓbabili ratione conturbari mare.

De area.

e Nimuero area hunc in modum cõficitur:quũ inter lunã aliudue ſydus uiſumqꝫ noſtrũ craſ⸗ ſus aer nebuloſuſqꝫ iteruenit:ab illo uiſus noſter confeſtim reflectitur:laxiuſqꝫ circunfundit̃: quo deinde in ſyderis orbem incurrente duntaxat ſecũduȝ circunferenriã:continuo circulus uidetur circa ſydus exiſtere.huiuſmodi aũt uiſitatus circulus area ꝑpter⸗ ea dicit̃ qm̃ illic aſſiduæeſt area.eſſe eñ ibi hmõi ſimulacrum uidet̃ quo nuper uiſus craſſior inciderat.

PLVTARCHI Cheronenſis de placitis decretiſqꝫ philoſophorum naturalibus LI.IIII.

p Erluſtratis mundi partibus pergam iam inde ad ea quæ ſingillatim explicantur.

De nili exuperantia.

t Hales aquilones anniuerſarios aduerſos egy⸗ pto flantis/nili exuperantiam attollere: utiqꝫ emiſſariis eius turgefaciendo mari obſtructis Euthymenes maſſilienſis oceano:& exteriore mari ſua pte natura dulci niluȝ expleri.Anaxagoras æthiopiæ

niuibus æſtate quidem liquefactis.hyeme uero uigē/tibus.Democrit9 ad ſeptētrionem ſoluta diffuſaq; ſub ſolſtitium niue:nubila ex uaporibus cogi: quibus a ſtatis aquilonibus in meridiem egyptūq; propulſis ci tatiſſimos imbres fundi.quibus ſtagna redundent ipſe q; amnis nilus.Herodotus illuȝ ex ſuis cantūdem fon tibus hyeme æſtateq; inuehere.hyemæq; tamen mino rem uideri cuius cauſam in ſole eſſe:quippe qui illo tē pore anni proxime ægyptū accedat:eiuſq; fluentá ſor/beat.Ephorus hiſtoriæ ſcriptor ægyptum ꝑdidit æſta te totam laxari:&ueluti uim undarum exudare.ſugge rere etiānum illi arabiam & libyen ſoluto earum areni doq; ſolo. Eudoxus egyptiorū ſacerdotes huius cau/ſam in pluuias referre aquas tradit:anniq; temporum circūobſiſtentiam ideſt antiperiſtaſim. Etenim cū no/bis eſt æſtas qui ſub ſolſticiali circulo agimus:tunc il lis hyems eſt qui ſub brumali ad ꝑpendiculum inco/lunt.propterea nili aquá alueos ſuperans expatiaẛ per ægyptum.

De anima.

T Hales primus animā cenſuit naturam eſſe ītre quietam uel ſuapte uicitabilē. Pythagoras nu merum ſeipſum cientem.numerum aūt ꝑ mē te accipit.Plato ſubſtātiam intellectilem ꝑ ſeſe agitabi lem:ad numerū ſe mouentem harmonice emodulatū. Ariſtoteles entelechian primaȝ corporis:naturalis po tentia inſtrumenti uitam habentis.Entelechian autem ideſt uerbum ex uerbo ꝑfecti habiam: ꝑ efficientia in

telligere oportet. Diarchus elementoꝝ quattuor har/ moniã. Aſclepiades medicus ſenſum coexercitamentũ

An corpus anima & quæ eius eſſentia.

h I omnes prædicti corporis expertem aĩam ponunt ſuapte ipſam natura citabilẽ dicẽtes: ſub/ ſtantiamqꝫ intelligibilẽ. naturalis inſup inſtrumentarii actum ppetuum uitam habẽtis. Anaxagorei aeris eſſe inſtar dixerunt corpuſqꝫ. Stoici feruidũ ſpiritum. Democritus ignitũ quiddam ex naturis concre/ tum mente perceptis: globoſa iis quidem ideas habentibus. Igneam aũt potentiã: idqꝫ corpus eſſe. Epicurus temperamẽtuꝫ ex quattuor/ ex quali igneo/ ex quali aereo/ ex quali ſpirabili/ ex quarto quodã innominato: quod ipſum ſenſile eſt. Heraclitus aiam mundi expi/ rationem eoꝝ quæ in eo ſunt humidoꝝ. animantium uero animam ſimul ab extraria expiratione: ſimul ab ea quæ intra eas fit congenitam eſſe.

De partibus animæ.

p Ythagoras. Plato ſumma quidẽ ratione aĩam bipartitam. hinc eẽ rationem illinc ſtare irra/ tionalitatem: accuratiore uero & exquiſitiore tripartitam. Irrationalẽ enim partem in iracundã aiũt cupidamqꝫ dimenſilẽ. Stoici octo ex partibus cõſtare dicunt aĩam quinqꝫ quideꝫ ſenſibilibus/ uiſitatrice/ auditrice/ odoratrice/ guſtatrice/ tactrice. Sexta uero locutrice. Septima pro ſeminatrice. Octaua deniqꝫ princi/ pe ipſa: a qua ipſa prædicte oẽs p accõmodata ſibi in/

ſtrumenta inſtruunt octonis polypi ſimillimæ brachiis. Democritus ac Epicurus bipertitã aĩam & rõneꝫ quidẽ habentẽ in pectore ſitam. irrationabilitatẽ uero ſparſam p totius cõpaginem corpis. Democritus oĩa inquit corpa cuiuſdã modi aĩæ participantia ſunt: uel mortua: etenim inquit pſpicimus ea caloris cuiuſdam participia eſſe pluſculo iam difflato.

Quid animæ principatus: & qua in parte.

P Lato. Democritus in toto capite. Strato in ſupciliorũ interſtitio. Eraſiſtratus circa mẽbranam cerebri quam epicranidẽ uocat: quaſi dicas po caluium. Herophilus in uentriculo cerebri qui idem baſis eius eſt. Parmenides. Epicurus in toto pectore. Stoici ad unũ toto in corde uel ĩ cordi obuerſante ſpũ Diogenes in arteriaco cordis uentriculo qui aĩalis id eſt ſpirabilis eſt. Empedocles in ſanguinis cõcretione. ſunt qui in ceruice cordis nõ deſunt qui in inuolucro cordis: nõnulli in præcordiis. Recẽtiorum quidã per uadere a capite ad precordia. Pythagoras uiuificã uim circa corrationatiuam autem & intellectiuam circa caput eſſe.

De motu animæ.

P Lato nunquam non mouentem animam: mẽtem autem immotam duntaxat tranſgreſſibili motu. Ariſtoteles immobilem aĩam motione omni primigenia: accidẽtarie uero nõ exortem: quẽ admodum ſpecies corporum.

De immortalitate animæ.

P Ythagoras. Plato aiam mortalitatis immunẽ. Exeuntem eñ in animam uniuerſi ad ſui generis naturas ſubuolare. Stoici aiam corpe exeũtem ſi inualidior ſit: una cum concrementis ſubſiſtere cuiuſmodi eſſe imperitorum animas. Sin ſtrennua ſit quales ſunt ſapiẽtum/ad flagrantes uſq; naturas euadere. Democritus. Epicurus mortalẽ: unaq; cum corpe emoriẽtem. Pythagoras. Platoq; rationis quidem compotem ptem nõ interiturã. aiam enim tametſi deus; nõ ſit: opus certe æterni dei eſſe: rõnis aũt exortem partem interituram.

De ſenſibus ſenſilibuſq;.

S Toici ſenſum hoc modo definiũt. Senſus eſt appræhenſio ſenſorii uel compræhenſio. Senſus aũt multifariã dicitur: & habitus eni & potentia & actus imaginatioq; cõpræhenſiua p ſenſoriũ fiunt: ipſeq; in ſuper octauus principatus a quo cæteta omnia conſtituunt. Rurſus ſenſus dicuntur ſpiritus intelligentiæ compotes ab ipſo principatu ad inſtrumentarias partes ſtationes agentes. Epicurus pars eſt inquit ſenſoria ſenſus quæ eadem facultas eſt: ſenſumq; ipſum qd' eſt ſenſus effectum: ut bifariaʒ ab eo ſenſus dicatur: ſenſus quidem facultas ipſa. Senſibile aũt effectum. Plato ſenſum exiſtimat animæ & corporis cõmunionẽ ad externa ſpectantem. Vis eñ eſt animæ: inſtrumẽtum uero corporis. ambo aũt appræhẽdentia ſunt eorũ quæ extrin ſecus educuntur. Leucip

pus: Democritus/ſenſum/& intelligentiaꝫ ſimulacri rerũ fieri extrinſecus occurẽtibus: nulliq́ꝫ ſenſum cõtingere cui nõ huiuſmodi imago occurrerit.

Veri nec ne ſint ſenſus: & uiſa. i. phantaſiæ.

Toici ſenſus quidem ueros: uiſorũ aũt quædam uera/quædam uero uana. Epicurus oẽm ſenſum/omneq́ꝫ uiſum uerum. opinionũ aũt partiꝫ ueras/partim uero falſas. Enimuero ſenſus uno modo fallitur: quod eſt in mente explorabilibus: uiſum uero duobus. Senſiliuꝫ em̃ ſimul uiſum eſt & intellectilium. Empedocles & Heraclides ſingulos ſenſus ꝓpter accõmodatos meatuum cõmenſus fieri: uno quoq́ꝫ ſenſilium congruẽter ſingulis hærente.

Quod ſint ſenſus

Toici ſpeciales quinq́ꝫ ſenſus/uiſum/audituꝫ odoratum/guſtatũ/ tactuꝫ. Ariſtoteles ſextũ quidam nõ ponit uerum cõmunem ſenſum: cõpoſitarum ſpecierum exiſtimatorẽ: ad quem ſenſus omnes ſimplices ſua quiſq́ꝫ uiſa referunt: in quo ipſo tranſitus ab uno ad alterũ: ueluti figuræ aut mot9 ſpectatur. Democritus pluris obuerſari ſenſus animantibus rõnis cõpotibus: diiſq́ꝫ & ſapientibus.

Quonammodo fiat ſenſus & prænotio ſeu anticipatio & rationis habitus.

Toici cũ homo natus eſt inquiunt: principeꝫ habet animæ partem/uicem implentẽ mẽbranæ ſcriptoriæ: & enim in ea ſingulas notiones

adnotat:& tanq̃ litteris mandat. Primum adnotandi genus eſt quod p ſenſus fit. Qui eñ cuiuſuis rei ſenſum appræhéderunt:uerbi gratia candidi abeunte cõfeſtim eo memoriã eius habẽt. Vbi aũt eiuſdem generis complures factæ ſunt memoriæ/tum uſum habere dicũt. Vſus eñ & experimẽtum multitudo eſt eiuſdem generis ſenſuum. At uero notionũ naturales quidem prædictis modis fiunt:citraq; ullũ artis adminiculum. altare aũt iam diſciplina curaq; adhibitis. Cæterum hæ notiones modo uocant̃:ille uero prenotiones quoq;. Proinde rõ aqua rationales nuncupamur ex prænotionibus cõſummari dicit̃ per primũ ſeptenarium. Porro conceptus mentis uiſum eſt cogitationis aĩalis rationabilis. nam uiſum cum aĩæ appellitur rõnabili/tum demũ ſenſum uocatur. A mente nomen græce denominatũ. Proinde cæteris oĩno animãtibus huiuſmodi uiſa nõ accidunt cuiuſmodi certe diis nobiſq; adeo accidunt:illaq; uiſa tñ ſunt nõ etiam ſenſa. Quæ uero nobis accidunt:genere quidem uiſa ſunt. ſpecie aũt ſenſa. Perinde atq; ſtateres & denarii:ipſi quidem p ſe denarii & ſtateres ſunt. Quod ſi in nauigii mercedem dentur:tum præterq̃ ꝙ denarii ſunt portoria etiam fiunt:

Quid inter ſit inter phantaſiam.i. uiſum: & phantaſton ideſt uiſi efficiẽs phantaſticonq; & phantaſma ideſt adulterinum inaneq; uiſum.

c Hryſippus differre inter ſe quattuor hæc.phã

taſia.quidē igit̃ affectio eſt in aīa facta:quæ ſui quoq; efficiens præfert:ueluti cū oculis pſpicimus album:af fectio eſt in aīa p uiſum facta:huicq; affectioni dicere poſſumus ſubeſſe albū quod ciet:pindeq; erit ſi per ta ctum aut odoratum huiuſmodi affectio fiat. Dicta eſt igit̃ græce phantaſia a lumine:ut em̄ lumen & ea quæ colluſtrat demonſtrat:ita phantaſia ipſa ſe demōſtrat: & ſui quoq; conficiens. Phantaſton eſt phantaſiæ effi ciens/ut albū/ut frigidū/ oīno quicquid aīam citare ptō.i. phātaſton. Phantaſticon inanis eſt attractus af fectus inquā in aīa a nullo phātaſto factus:ueluti ac cidit in umbratilē pugnā exercētibus/manuſq; inani/ ter intētantibus:pinde uiſo ſubiacet uiſi quiddā cōfi/ ciens.inani aūt uiſo nō item. At phantaſma eſt ad qđ rapimur phantaſtico & inani attractu: cuiuſmodi in mente captis furoreq; pcitis fiunt. Itaq; tragicus ore/ ſtes cū inquit. O mater ſupplex oro te ne incute mihi ſanguinarias coruſcaſq; pupillas.ipſæ em̄ ipſæ ppter aſſiliunt me. Dicit hæc quidē ille ut furibūdus . nihil uero uidet etſi uidere uidet̃:ppter quod ad illū electa ita inquit. Sta miſerande tuis imo te in ſtragulis: cer/ nis horum nihil quæ corā cernere reris. Quēadmodū & apud Homerum Theoclymenus uates.

De uiſu & quomodo uidemus.

Emocritus. Epicurus per imaginū inſertus ui/ ſualē arbitrāt̃ potētiā accidere:radioſq; quoſdā ab oclis exertos ſil̃ atq; ſubiectæ rei inſtiterint

rurſus in eodem redire inſertariq;. Empedocles imaginibus radios immiſcuit: idq; coniunctim imaginis radios uocauit. Hipparchus autumat ab utroq; oculo ad corporum lineamenta exporrectos: pinde atq; manuum ad motu corpora ſumma ptrectante apprahenſionem eorũ ad uiſualem uim referre. Plato p corradiantiam uiſum fieri exiſtimat: lumine ab oculis quidẽ experto ad aliquãtum interualli p cognatum ſibi aerem effluente. A corporibus uero illato occurſante illi: aerẽq; intermedium diffuſu a molituq; facilẽ/cum uiſuali igne intendẽte. hæc eñ dicit corradiantia platonica.

De ſpeciebus in ſpeculis editis.

Empedocles p effluuia fieri cenſet in ſpeculi ſuperficie coeuntia. abſolui aũt ab igne ex ſpeculo excreto: prætẽtumq; ſpeculo aerem in quez pfluuia cogunt ſecum tranſferente. Democritus. Epicurus ſpeculares ſpecies edi p imaginum ſubſiſtentias a nobis pdeuntium. Super ſpeculũ uero conſertatuz reliſuq; circũactarum. Pythagorici p uiſus refractionẽ. Ferri eñ uiſum ueluti in æs intentum. Simulac autem in ſpiſſitudinem eius ac terſitudinem adactus ſit: rediſe ipſum in ſeſe: pinde ac ſi manus porrecta/retro humerum uerſus reuocet. poſſumus etiã his capitibus uti ubi ſupra de uidendi ratione quærebamus.

An uiſibiles tenebræ.

Stoici uiſibiles tenebras eſſe. ex uiſu eñ ſplendoris quid illis obduci: ac ne interim quidem

falli uiſuȝ.nam reuera uidet ꝙ tenebræ ſunt.Porro tenebræ cogunt aggregátq; uiſum ꝓptereaq; hebetant: contraq; lumen diſgregat ac deducit uiſum noſtrũ ad res uſq; uiſui obiectas ꝑ aerem intermedium:ea ꝓpter non cern re nos in tenebris:uerũ tenebras modo ipas cernere.Cryſippus intermedii aeris contẽtione cernere nos exiſtimat.Lancinari enim aerẽ a ſpiritu uſuali,qui ab animæ principatu ad uſq; pupillam pcingit qui ipe cũm in obiectum aera incurrerit/intendit eũ turbinaliter/ſi modo ſui generis nactus aera ſit.Prodeunt autẽ ignei ex oculis radii haud quaq̃ atri caliginoſiue:propter quod uiſibiles tenebras eſſe.

De auditu.

e Mpedocles auditum fieri ſpiritus alliſo in clauiculatam aurium partẽ introrſus ánexaȝ quã tintinabuli uicem præbere dicit:utpote celſo loco ſitam pulſuiq; obuiam.Alcmæon audire nos inani inteſtinaq; aurium parte:hocq; eſſe ꝙ ſpiritu irrũpente pſonet.omnia namq; uacua ſonitũ edere ſolere. Diogenes interno capitis aere a uoce pulſato citatoq; Plato platonicíq; feriri inteſtinũ capitis aerem ad principatúmq; repercuti:ſicq; auditus ſenſum exiſtere.

De odoratu.

Alcmæon princip atũ in cerebro eſſe:hoc igit a nos odorari reſpiratiõibus ad ſeſe odores euocanti.Empedocles cũm pulmonũ reſpirationibus odorem coinſertari. Cum igitur graueſcit reſpiratio:propter aſperitatem nos nõ ſentire:ut in iis uidere

eſt qui grauedine infeſtantur. De guſtatu. Lemæon humore teporeqꝫ atqꝫ adeo mollitie linguæ internoſci ſapores. Diogenes ꝓpter fūgoſitatē mollitiēqꝫ liguæ: ꝓpterqꝫ cōmiſſas illi corꝑis uenas ꝑfundi ſapores ad ſenſum elicitos aiæqꝫ principatū nō aliter atqꝫ a ſpōgia exuctos. De uoce. Lato uocem definit ſpm̄ ꝑ os a mente ductum aeremqꝫ ictum ꝑ aures ad cerebrū: & ſanguinem ad aīam uſqꝫ traiectum. Dicitur aūt abuſiue uox de brutis & inanimis ut & crepitus. Vox autē ꝓprie dicitur articulata quæ eſt ex eo græce phone dicta ꝙ mentē cōcepta illuminet. Epicurus uocē emiſſum eſſe a loquētibus ꝓfluuium ſonantibuſqꝫ & ſtrepentibus. Id aūt ꝓfluuium in conformia fragmenta. conformia uero dici teretia teretibus & ſcalena.i.imparium inter ſe laterum triangula: ſcalenis & triāgula ſui generis figuris. His fragmentis in auris incidentibus uocis ſenſum confici: manifeſte uero hoc declarari in utribus effluētibus fullonibuſqꝫ in ueſtes inſputātibꝰ Democritus quoqꝫ aerē in corpora uniformia frangi: unaqꝫ cū fragmentis uocis cōuolui: eteniꝫ monedulæ monedula aſſidet: ut eſt adagio uulgatum: atqꝫ ſolet ſimilem ſimili deus adere ſemp: ut in littoribus ſimiles ſcrupi iiſdem in locis uiſunt / alibi globoſi / teretes alibi / & in cribantium in cerniculis uniformia coeunt in unum legumina ita ut ſeorſuꝫ fabæ ſint / & ſeorſum cicera. Poſſet aūt hiis obiici: at eni quonāmodo paucu/

la ſpiritus fragmenta numeroſum ſpectaculi conſeſſum explere poſſunt. Enimuero ſtoici negant aerē ex fruſtulis conſtare: continentēq; illum & ꝑpetuum dicunt nihil uacui prorſus habentē. Simulatq; aūt ſpiritu pulſetur/undabundum ferri orbibus rectis in infinitum quoad obiectum aerem impleuerit: haud ſecus atq; in piſcinam lapide miſſo: q̄q̄ ipa orbiculariter mouetur. aer uero globoſe. Anaxagoras uocē edi duriuſculum aerē offenſante ſpiritu: a quo reliſum illum ad auris perferri: quo eodēmodo echo quoq; fieri.

An incorporea uox & quō fiat echo.

PYthagoras. Plato. Ariſtoteles icorporeā echo: nō enim aerem eſſe: ſed figurā aeri hærentē: aeriſq; ſuperficiem certo quodā pulſu factā: at ſuperficies omnis corpis expers eſt. etenim tāetſi cū corpore agitet: nullo tamē prorſus corpore conſtat. Similiter atq; inflexa uirga ſupficies quidē nihil patit. Materia aūt eſt quæ flectit. Stoici uocem corpus eſſe ſic colligunt. Omne agens inquiūt aut faciēs corpus: atq uox & facit & agit. Quippe quā audimus: ſentimuſq; auribus appulſā: & in eis exprimentē: ueluti annulum in cæram. Ad hæc oē oblectans aut conturbans corpus eſt. At oblectat nos cōcentus & conturbat diſcrepantia. Deniq; oē agitabile corpus eſt. uox aūt agitatur: & in locos leues incidit repcutit'q; pilæ in motum in parietē adactæ: ꝑinde in ægypti pyramidibus unica uox facta quaternos quinoſq; adeo ſonos edit.

Vnde ſenſibilis anima quidq; principatus eius.

ſ Toici cenſent ſummā animæ partē principatū eſſe: uiſorūq; illū & aſſenſuum: ſenſiū & appetitionum effectorē quā rationationē uocant. Ab hac aūt animæ principe parte aliæ ſeptem enatæ & tanq̃ appendices ad corpus traducant' cirrorum polypodis inſtar. Harum ſeptē animæ partiū quinq; ſunt ſenſoriæ uiſus/odoratus/auditus/guſtus/tactus/quarum uiſus ſpiritus eſt a principali animæ parte ad oculos ptinens. Odoratus ſpūs ptingēs a principatu ad narium fauces. Guſtus a principatu aduſq; linguam ptingens. Tactus ſpiritus a principatu ad ſupficiem ptendens rerum tactui facile ſenſili obnoxiatum. Reliquarum partium altera ſemē dicitur: quod ipm etiā/num ſpiritus eſt a principe animæ parte peruadēs ad genitalis uſq; meatus. Altera uero uocalis a zenone dicta quā & uocem uocant. Spiritus eſt a principatu ad linguā & arteriam ptinens aliaſq; ſibi accōmodatas inſtrumētarias parteis. Ipſe aūt principatus in capite noſtro cōſtitutus eſt tanq̃ in mūdo: utpote conglobato.

De reſpiratione.

e Mpedocles primam animantis reſpirationem fieri humore recens editorū partuum abſcedēte: externo aūt aere in exhauſtam inanitatē ſubeunte atq; ad hiantia uaſcula pūadente. deinde expirationē: inſito iam feruore erumpēdi impetu ingreſſum aera extorſus ppellente: ab his inſpirationē: aere illo

extrorſus redeunte aditumq; uiciſſim extrario præben te:qua ipſa optinente cũ ſanguis p faciem ſuffuſus:ae rem affluẽtia ſua p nares reliſerit ſub ipſius exceſſu ex piratione3 fieri. Quo ipſo rurſus ſanguine/ſua p ueſti gia redeunte:aereq; in deſtitutos ab eo locos ſubeunte inſpirationem. Hoc aũt aſclepiades Clepſydræ docet exemplo ideſt uaſculi in imo pertuſi oblonga in ſum mo fiſtula. & quidem pulmonẽ in fundibuli ideſt fi/ ſtulæ inſtar conſtituit. Reſpirationis aũt cauſam inte/ ſtinam pectoris ſubtilitatẽ autumat:ad quẽ extrarium aera affluere:craſſiore natura concretum uiciſſimq; re/ troagi:pectore nec eum admittere/nec eo carere ualẽte reſiduaq; ſemp in pectore ſubtilioris aeris parte (non omnis eñ excernitur) hanc iteru3 extrinſecus ab illo grauiore impetu. Hæc aũt aſclepiades cucurbitulis me dicinalibus ſimilia eſſe dicebat. Porro reſpirationẽ li/ beram ſpontaneãq; contractis fieri aiebat tenuiſſimis pulmonum meatibus:inteſtiniſq; eorum coartatis fi/ ſtulis. Hæc enim noſtræ eſſe ſpontis arbitriſq;. Hero/ philus potentias reliquit cicatriculas corporibus hæ/ rentes/in neruis/in arteriis/in muſculis. Pulmonẽ igi tur exiſtimat diſtractionis contractioniſq; naturaliter appetẽtẽm. unde & alias pulmonis functiones eſſe: ut ſpiritus attractum extrinſecus. Quem quidẽ ipſum ſi mulatq; extrario aerẽ diſtẽtus nõ iam attrahere poteſt. eius aeris redundãtiam in pectus reiicere: continuoq; p ſecundam pulmonis appetitionẽ. Hunc eundẽ ſpm

pectus ad ſeſe traducere.expleto deinde nec iam ad ſe trahere ualenti pectore:demum in pulmonē redundātiam ſpūs refluere:inde foras excerni ita corporis ptes inter ſe afficere reddendis ſubinde uicibus expletu exhauſuq; facto. Proinde in pulmonibus quattuor omnino motiones eſſe. Primam p quam aerē extrinſecus euocant. Secundā per quaȝ id aeris externi quod intra ſe conceperunt ad pectus demigrat. Tertiā per quam id quod ab illis pectus ſibi cōtraxerat:rurſus ad ſeſe recipiunt. Quartam deniq; p quam a pectore receptum ſubinde foras regeſtāt. Harumq; motionū duas diſtētiones eſſe.unam intrinſecus/ & alteram a pectore. duaſq; item cōtractiones:unam qua ſpiritū ad ſe pectus elicit:alterā cum inſinuatū ſpiritū in aera egerunt ipſi. Pectoris uero duas tm̄ motiones eſſe:dilationem quidem cum a pulmone ſpiritum euocat. cōtractionē uero cum acceptum uiciſſim reddit.

De affectionibus corporis: & an condoleſcat necne illi anima.

Toici affectiones quidem in locis eſſe affectis Senſus aūt in aīæ principe pte. Epicurus & affectiones & ſenſus in locis eſſe affectis. principatum eīn affectionis immunē eſſe. Strato & affectus animæ & ſenſus in principatu eſſe.non aūt in locis affectis cōſtitutos. Quippe cum in aīa ſita ſit tolerantia: quod pfecto in atrocibus aſperiſq; rebus depræhēdi: necnon in uiris fortibus ignauiſq;.

DE PLACITIS decretiſq; philoſophoꝝ naturalibus. LIBER. V. & ultimus. Guilielmo Budeo interprete. De diuinatione.

P Lato & Stoici diuinationē introducunt p inſtinctum afflatumq; diuinū qui fanaticus furor eſt: feruorq; lymphatic9: p ſomniorum imaginamenta chaldæorūq; obſeruationes & augurum diſciplinā. Hi aūt plæraſq; diuinationis parteis probant. xenophanes & Epicurus diuinationem oēm ſuſtulerunt. Pythagoras imolatricem tm̄ improbat. Ariſtoteles & Diarchus per inſtinctum ſolum lymphaticum inducunt: perq; ſomnia: īmortalem ipſi quidem aīam neutiq; putantes. cuiuſdā uero numinis participem.

Quomodo fiant ſomnia.

D Emocritus ſomnia fieri aduentitiis appulſiſq; imaginibus. Strato mente in ſomniis ea natura quæ rationis expers eſt quodāmodo præualentius ſentiente. Proptereaq; citata a cognitiua potentia. Herophilus ſomnia diuinitus inſpirata e neceſſitate eſſe: naturalia autem fieri anima cōmodarum ſibi rerum effingente ſimulacra: quæq; ab his futura ſunt. Ex utroq; uero genere temperata imaginum appulſu fieri cum quæ expetimus uidemus cuiuſmodi iis accidunt qui amicas in ſomniis attrectare uidentur.

Quænam genitalis ſeminis ſubſtantia ſit.

Rriſtoteles ſemen eſſe inquit quod cieri in ſe
a ſe poteſt:ad tale quiddam conficiédum quale
ideſt ex quo ipſum cõcretum eſt. Pythagoras
genituram ꝓbiſſimi ſanguinis ſpumam aliméti retri
mentum:ut ſangu nem quoqꝫ & medullam. Alcmæ/
on cerebri partem. Plato uertebralis medullæ defluui
um. Epicurus cõuulſum quiddã a corpe & aïa. Demo
critus ex totis ꝓdit genitura corporibus:præcipuiſqꝫ
eorum partibus ueluti carnoſis fibris & oſſibus.

An corpus genitura.

Eucippus & zeno corpus. eſſe enim animæ
l cõulſurã. Pythagoras. Plato. Ariſtoteles uim
quidem genituræ incorporeã: ueluti mentem
motricem. corporeã uero materiam profluétem. Stra/
to uim quoqꝫ ſeminis corpus utpote ſpiritalem.

An fœminæ ſemen emittant.

Ythagoras. Democritus. Epicurus: fœminam
p quoqꝫ ſemẽ emittere, ſeminalis eñ meatus auer
ſos habere: propter quod ab uſu inquiunt coi
tus appetentiam habet. Ariſtoteles Platoqꝫ materiam
quidem uuidam emittere tanq̃ ſudorẽ collucłatione
ſed haud quaq̃ ſeminalem. Hippoemittere quidé fœ/
minas ſemé nõ minus maribus: ſed quo ad generatio
nem nõ conferat: ut quod citra uulnam excidat. unde
nõnullas ſæpenumero citra coitum ullum ſemé emit/
tere: præſertim quæ niduæ degant. Sunt quia mare oſ
ſa carnes uero a fœmina eſſe contendant.

Quomodo conceptus fiant.

Riſtoteles conceptus fieri præducta proxima
a purgatione uulua menſtruiſq; a totius corpo
ris compage puri partem ſanguinis euocanti/
bus:ſicut in genituræ quoq; uiriliſconcretione cõtin
git. Conceptus aũt nõ euadere: aut propter menſium
defectum:aut inflatilem uuluam:aut pauorẽ:aut ægri
tudinem: aut mulierum imbecillitatem: aut uirorum
deniq; laſſeſcentiam.

Quomodo mares gignantur aut fœmine.

Mpedocles mares aut fœminas pro caliditate
e frigiditateq; gigni:indeq; eſſe ꝙ perhibent pri
mos olim mares ad exortum & meridiem ter/
ra enatos. Fœminas uero ad ſeptẽtriones. Parmenides
uiceuerſa ad ſeptẽtriones mares enatos. Quippe q ſpiſ
ſitudinis plus habeant:cõtraq; ad meridiem fœminas
utpote ſolutiores. Hipponax prout coibile ualidumq;
fuerit ſemen:fluxumue & languidum mares aut fœmi
nas gigni. Anaxagoras:Parmenides qđ a dextris cor/
poris ptibꝰ migrarit in dextras quoq; uuluæ ptes ma
nare. itemq; quod a ſiniſtris in ſiniſtras quoq;. Quod
ſi huiuſmodi elapſus uiceuerſa euaſerit: fœminas gi/
gni. Leucippus partuum immutatione per quam mas
colem/ fœmina uuluam habet/ hacq; tenus Leucippus
Democritus promiſcuas partis ab utero contigerit cũ
q;:peculiaris uero pro alterutrius præualentia gigni.
Hipponax ſiquidem genitale ſemen præualuerit: ma/

rem gigni: ſin alimentum ſeminam.

Quomodo monſtra fiant.

Mpedocles monſtra fieri per exhuberantiā de/
fectumue ſeminis: aut propter agitationis tur
bulentiā: aut ſi in pluſculas partis ſecetur: aut ſi
aberrauerit: has fere cauſas mōſtroꝝ cōmentus ille ui
detur. Strato per additamentū ademptionēue/ aut trāſ
poſitionē/ aut inflationem. Medicoꝝ quidam propter
diſtortā id temporis uuluam diſtendente ſpiritu.

Cur mulier frequentius Veneri indul/
gens non concipiat.

Iocles medicus aut ꝙ nōnullæ ſemen omnino
nō emittant/ aut ꝙ minus q̄ neceſſe eſt: aut ꝙ ta
le in quo potentia uiuifica non ſit: aut propter
caloris uel frigoris inopiam: aut humiditatis ſiccitatis
ue: aut propter genitaliū reſolutionem. Stoici propter
genitalis obliquitatem recte emittere geniturā non ua
lentis: aut propter genitaliū incōmenſurabilitatem ab
ſtruſiore q̄ pro modo eoꝝ uulua. Eraſiſtratus locorū
uitio: ſi calloſi carnoſiq; ſint: aut rariores q̄ pro natura
ſua: aut ſi minores.

Quō gemini trigeminiq; gignātur.

Mpedocles geminos trigeminoſq; gigni exupe
rante ſciſſiliue ſemine. Aſclepiades propter ſe/
minū præſtantiā: haud ſecus atq; ordeaceas ſpi
cas binis triniſq; granoꝝ uerſibus conſtantes: huiuſce

modi eni ſemina prolificẽtiſſima eſſe. Eraſiſtratus propter ſuperfœtationes: quomodo & in brutis animantibus. Vulua enim quæ probe expurgata eſt: ea demũ ſuperfœtationem capit. Stoici propter uuluæ loculamenta: cum in primũ ſecundumq; incidit ſemen: tunc enim ſuperfetari & geminos trigeminoſq; interdum gigni.

Vnde exiſtant parentum ſimilitudines & progenitornm.

e Mpedocles ſimilitudines fieri corporũ ſemine inualeſcente: diſſimilitudines uero ſeminali calore in uaporem euanido. Parmenides cũ a dextra uuluæ parte fetus editur / patrem referre: cum uero ab leua / matrem. Stoici a toto corpore atq; ab anima ſemina prodire. Vnde & ſimilaritates affingere figuras formaſq; iiſdem ex generibus. haud ſecus atq; pictorẽ: iiſdem ex pigmẽtis effigiem facientem eius quem imitari ſtudet. Cæterum emittere mulierem etiamnum ſemen: ꝗ ſi euicerit mulieris ſemen partum mulierẽ referre: ſin uiri / uirum.

Quonam modo alienis ſimiles naſcantur: parentibus uero non item.

m Edicorum pleriq; fortuitu & temere prout refrixerit tum uiri tũ mulieris ſemen: parentibꝰ naſci diſſimiles pueros. Empedocles uiſo ſub

conceptum oblato informari infantem. etenim mulieres ſimulacra ſæpiuſcule ſtatuaſq; in delitiis habuiſſe: ſimileſq; iis partus enixas. Stoici concordia mentis & radiorum atq; imaginum ſub defluuioruȝ inſinuationes/fieri parentum proliſq; ſimilitudines.

Quibus modis ſterileſcant tum mulieres tum uiri.

m Edici ſteriles fieri propter uuluam/aut denſiorem/aut rariorem/aut duriorem/aut ſi calla q̃dam obduxerit/aut carnoſior ſit. Deniq; ſi mulier languido animo ſit/aut tabido corpore/ aut mala habitudine. Poſtremo propter contortam uuluæ configurationem conuulſionemue. Diocles uiros ſterileſcere aut quoniam genituram nullam omnino emittãt aut quoniam minus q̃ quanto opus eſt/ aut quia minime fœtificant/aut ſi laſſeſcant genitalia/ aut propter penis obliquitatem. Si modo genituram recto tenore egerere nequeat. Deniq; ſi ꝑportione penis uulua immodice reducta ſit. Stoici cauſantur potentias qualitateſq; in utroq; coeuntium inter ſe abhorrentes: quas ſi diſſociari contigerit: ſuiq; generis aliis coniungi/ tum deniq; mixturam e natura temperari: ſicq; infantem abſolui.

Cur ſteriles mulæ.

a Lcmæon mulini generis mares quidem ſteriles propter geniture tenuitatem: ideſt ſeminis frigiditatem. Fœminas uero propter uuluam non dehiſcentem. ideſt non ſe laxantem. Sic enim dixit ille Empedocles propter uuluam breuẽ/pumilam:

reſtrictam: uentriq; auerſe coalitam. Neq; enim genituram recta in eum illabi: nec ſi euadat/ illam excipere poſſe. Huic autem Diocles aſtipulatur. Nam in diſſectionibus inquit nõ rariſſime huiuſcemodi mularum uuluas uidimus. Conſentaneumq; eſt propter hoc genus cauſas mulieres etiamnum ſterileſcere.

An infans in utero animãs ſit.

p Lato infantem in utero animãtem eſſe/moueri enim in utero uegetariq;. Stoici uẽtris eſſe partem nõ animal: ut enim fructꝰ qui partes ſunt arborum: ſimulatq; maturuere defluunt: ita & partus: Empedocles fœtum in utero animal non eſſe: ſed ſpirantem tamen. Enimuero primam animalis reſpirationem edito ſtatim partu exiſtere: humore quidem partium abſceſſum capiente. Extrario uero aere ad exinanimentum ſubeunte, utpote introrſus hiantibus conceptaculis. Diogenes naſci quidem infantes inanimos ſed in calore tamen: ex quo effuſo ſtatim fœtu ingenitum calorem in pulmonem elici. Herophilus naturalem motum immaturo partui relinquit: non etiam animalem ideſt ſpirabilem. Neruos autem in cauſa huiuſmodi motus eſſe ait. Animãtes autem tum deniq; eſſe cum in lucem editi aeris quid ſumpſerint.

Vnde alantur infantes in utero.

d Emocritus infantem in locis ore alimentum ſumere: unde ſtatim editum mordicus in mammam ferri: eſſe enim in locis fœmineis papil/

las quaſdam intellectu perceptas:& oſcula quibus alā tur. Stoici per ſecundas & umbilicū alimentum ſumere. Iccircoq; obſtetricantes confeſtim eum adnectere: oſq; infantis diducere:ut alimenti genus aliud meditetur. Alcmæon per totum corpus ali. Exugere enim eū ſpongiæ in modū alimenta uegetantia.

Quid primū abſoluatur in utero.

s Toici in plærisq; mēbra ſimul omnia abſolui putant. Ariſtoteles lumbos primū abſolui carinæ nauis inſtar. Alcmæon caput/ ut in quo principatus eſt. Medici cor ut in quo uenarum arteriarumq; principium. Sunt qui maximū digitum pedis non deſunt qui umbilicum dicant.

Cur ſeptimeſtres infantes natales.

e Mpedocles/ cum primū genus hominū e terra enatum eſt tantum longitudine temporis diem fuiſſe propter ſolis ſegnitiem:quanta nunc decem ſit menſium dies. procedente deinde tempore tantum fuiſſe/quanta nunc ſeptem menſiū:propterea decimeſtres infantes/ ſeptimeſtreſq; natales. Itaq; nimirū natura comparāte uno partum adoleſcere die qua prima poneretur nocte. Timæus non decem menſes ſed nouem eſſe exiſtimat. Verum quandoquidē & ante cōceptus menſtrua ſiſterentur/ propterea decem exiſtimatos. Sic quoq; ſeptimeſtres uideri qui ſeptimeſtres nō ſint. Quippe cum a conceptu quoq; uulua nonnunq̄ menſtruis affluat:ignorari enim & Poſt conceptū pur

gationum numerũ. Polybus & Diocles empirici uel octauũ menſem agnouere genitalem: etſi languidiorẽ quodãmodo: quoniam permulti ex infirmitate perierint: fere tamen octimeſtres non pauci in uiros euaſerint. Ariſtoteles uero Hippocrateſq; putant ſi Vulua menſibus expleatur ſeptem: tum deniq; erũpere infantes/uitaleſq; naſci/ ꝙ ſi erumpant nec tamẽ alantur umbilico languente(id quod accidere ſolet ſi dolente uulua concrementũ partus fiat) tunc infantem tabeſcere. Sin uero nouem menſes in utero manſerit:tum demũ numeris omnibus ſuis conſummatũ eſt. Polibus centũ & octogintaduos dies dimidiatũq; natales efficere: quod ſemeſtre tẽpus eſſe: quãto tẽpore ſol ab uno ſolſtitio ad alterũ perueniat. Septimeſtres uero ideo dici quandoquidem ſexti menſis dies in ſeptimo implent. Enimuero mathematici octo omnis geniturę menſes diſſociabiles eſſe aiunt/ſeptẽ uero federabiles:diſſociata autẽ diſiunctaq; ſigna ſunt:ſtellas quas Oecodeſpotas id eſt domicilii dominas uocant/ maleficas nactę ſunt:nam ſi qua harũ uitę uiuendiq; inſtituti auſpicatum ſit: infortunatos nõ perennaturoſq; portẽditi/ abiuncta autẽ ſigna nulloq; mutui conſpectus cõmercio uincta:numero ſunt octo/ ueluti Aries ad Scorpionẽ abiũctus: & Taurus ad Sagittariũ: Gemini ad Capricornũ:ad Aquariũ Cãcer:ad Piſces Leo.Deniq; abiuncta uirgo ad arietẽ.q̃re & ſeptimeſtres uitales & decimeſtres eſſe:cõtra octimeſtres enecari ꝑ mũdi diſſidẽtiã.

De generatione animalium: quomodo genita ani/malia: & an interitui obnoxia.

Secundum quos natiuus mundus/ natiua etiã num animalia & corruptiõi obiecta ſunt. Epicurus ſecundum quem ingenita/degenerantia ait inter ſe naſci animalia. Eſſe enim ea huius mundi ꝑtes. Similiter atq; Anaxagoras & Euripides. Intererit nihil eorum quæ nata ſunt. tranſilientia uero aliud in aliud: figuras alias atq; alias induunt. Anaximander tradit prĩa in humore enata eſſe animalia: aculeatis ĩpa obducta corticibus. ꝓceſſu deinde temporis exuctio/ra euaſiſſe ruptoq; tandem cortice ad breue tempus uixiſſe. Empedocles primas animalium procreationes omnibus ſuis partibus neutiq̃ abſolutas fuiſſe. Verũ incoalitis partibus diſſolutas hiulcaſq;. Secundas ue/ro coaleſcentibus partibus in ſimulacri ſpeciem. Ter/tias autem enaſcentibus ex ſe inuicem partibus. Quartas non iam eiuſdem modi: ueluti ex terra & aqua. Verum ex ſeſe uiciſſim genitis gignentibuſq;: illa quidez ad ſtipata: hæc in alimentum cedente. Fœminarum uero forma ſeminalis motus irritamentum in generãte. Cæterum animalium omnium genera certis quibuſ/dam temperamentis dirempta. Aquæ enim accommodatiora in aquam appetitu duci: quædam in aera aſpirare: prout ignis participantiora ſunt. At grauiora terræ hæſiſſe. Quæ uero æquabili ex omnibus tempera/mento ſint: pectoribus elocuta.

Quot genera animantium:& an omnia ſenſu rationeq; prædita ſint.

e St Ariſtotelis tractatus quidam/in quo animalium genera quadripartita eſſe dicit: Terreſtria Aquatilia/ Volucria / Cœleſtia. Etenim cœleſtium quoq; orbium animalia dici nō ſecus, atq; terræ Animalia autem rationalia īmortalia Democritus atq; Epicurus cœleſtia exiſtimant. Anaxagoras animalia omnia rationem habere duntaxat actiuam/ nam paſſiuam rationem & tanq̄ mentem:quamq; mentis interpretem dicunt/neutiq̄ habere. Pythagoras/ Plato rationalis animas eſſe uel earum animantium quæ irrationabiles uocentur. Tametſi rationabiliter non agentis tum propter diſtemperātiam corporum / tum uero ꝙ differendi facultate careant:ut in Simiis cernere eſt: ut in canibus / blaterare enim has animantis non loqui. Diogenes has etiam intelligētiæ aeriſq; participes. Verum ꝙ earum partim compactiliores ſint:partim humore redundantes:nec animaduertere nec ſentire. perinde autem atq; furentis affici / animæ principatu hallucinante.

Quanto tandem tempore animalia in utero conformentur.

e Mpedocles in humano genere fetum membraturam a Sexto & Trigeſimo die auſpicari: abſoluereq; undequinquageſimo. Aſclepiades in maribus propter feruorem/ cōmiſſuras artuū a Sexto

& Vigeſimo die fieri. In multiſq; etiam citra ſuis autē partibus omnibus ad quinquageſimū conſummari. In fœminis uero intra bimeſtre incipere: ad quadrimeſtreq; confici propter caloris inopiam. In genere autem brutorum conſummatæ pariter membrari/ propter elementorum contemperationes.

Ex quibus elementis conſtent ſingulæ generales corporis partes.

e Mpedocles carnes procreatas ex quatuor internorum elementorum temperatione/ neruos autem igne & terra duplici proportione mixtis. Vngues uero in animalibus gigni neruis obrigentibus: quatenus aeri obiecti ſunt. At uero oſſa ex aqua internaq; terra conſtare uideri: ex quatuor deniq; cōmixtis ſudorem lachrymāq; compoſita: liquefacto utiq; ſanguine extenuatoq; diffuſo.

Quando & quomodo incipiat homo perfici.

h Eraclitus & Stoici homines cœptos eſſe perfici circiter ſecundum ſeptenariū ſub quem ſane ſeminale iam ſerum prodit. Etenim arbores inquiunt perfici cœptæ ſunt: cum ſemina gignere ceperunt: ante hac uero imperfectæ/ immaturæ/ atq; adeo infructuoſæ ſunt. Proinde perfectus tum deniq; eſt homo. Ariſtoteles circiter ſeptenarium ſecundum honeſti prauiq; notionem exiſtere utiq; cū diſciplinis initiantur. Sunt qui putant tertia hebdomada conſum-

mari hominem ut cum uiribus ſuis utitur.

Vnde ſomnus fiat aut mors.

Lcmæon ſomnum fieri ſanguinis receptu in ue
a narum confluuium putat:perfuſu uero exper/
giſcentiā:collectu autem eiuſdē abſoluto/mor/
tem. Empedocles ſomnum ſanguinarii caloris refrige
rationem eſſe/quæ quidem ſi modice temperata ſit/ſe/
qui ſomnum/ſin immodica ſit mortem. Diogenes/ ſi
penitus ſanguis diffuſus uenas corporis impleriτ/inte
ſtinumq; earum aerem ad pectus ſubditumq; illi uen/
trem propulerit/tum deniq; ſomnū fieri/ ex quo præ/
cordia concaleſcere. ꝙ ſi omnis funditus aer ex uenis
eruperit/mortem exiſtere. Plato & Stoici ſomnum fie/
ri ſenſilis quidem ſpiritus remiſſione & tanq̄ laxatione
quemadmodum & ſuper terram conſidēte flatu/ eodē
uero ſe recipiente ad ſuperciliorum interſtitium/id eſt
animæ principatum. At uero cum omnifaria ſit ſpiri/
tus ſenſilis remiſſio/tum demū conſequi mortem.

Vtrius tandem ſomnus & mors
animæ an corporis.

Riſtoteles cōem ſomnū corpis & animæ autu
a mat. Eſt.n.ei9 fūctio humor a pectore ad capi/
talia loca ſuffitus: ſubiectoq; alimento cordis
ſeruor refrigeratus: mortem uero eſſe abſolutam refri
gerationem:quam ipſam corporis ſolius eſſe non etiā
animæ cuius neutiq̄ mors ſit. Anaxagoras ſomnū cor
poralis functionis eſſe/corporalem enim affectionem

eſſe non animalem: eſſe autem uel animæ mortem uidelicet diremptionem. Empedocles mortem eorũ eſſe diremptum ex quibus concrementum hominis conſtat. Quapropter cõmunem eſſe mortem corporis & animæ: Somnũ uero ignis interni ſecretionẽ eſſe.

Quomodo augeſcant ſtirpes
& an ſint animantes.

Plato/Empedocles ſtirpes quoq; animatos animantiſq; manifeſta uero argumenta ꝙ uibrent: ꝙ porrectos ramos habeant ꝙ tractanti eos arboratori non ſine uiolentia cedant/rurſumq; laxari in priſtinum uſq; adeo habitum creſcendo ſe reuocent ut etiam renitentia pondera euincant. Ariſtoteles animatos quidem nec tamẽ animantis. Quippe cum animãtes appetitrices ſint/ſenſibileſq; ac rationabiles. Stoici: Epicureiq; animatos negant. Siquidem animatoꝝ partim appetitrice anima eſſe & concupitrice/partim uero rationis compote: at ſtirpes temeritate quadam naſci: non animæ ui. Empedocles arbores primas animaliũ e terra extitiſſe anteq̃ circunflexus ſolis expanſus eſt: ante etiam q̃ nox dieſq; diſcriminata ſunt/mariſq; & feminæ rationem obtinuiſſe propter temperamenti commoditatem: augeri autem a calore terræ interno ad hoc ſe diſtribuente. Proinde plantas terræ eſſe partes nõ ſecus ac infantes in utero uuluæ: fructus uero in plantis ignis & aquæ excremẽta eſſe. At uero plantas quæ humoris inopes ſint æſtu exuſtas defrondeſcere: quæ

uero humoris plenæ/ frondes nõ amittere: ut laurum: oleam: palmam. Succoꝝ porro differentias euariantis cauſas efficere/ particularumq́ꝫ multitudines: quas quidem differentias ab altricis ſimilaritatibus referunt ue luti in uineis: nam generum differentiæ uini preſtantiam non efficiunt/ ſed nutricii potius ſoli pabulũ.

De uegetatione & auctu.

e Mpedocles quidem animantes alimenti ſubſtãtia naturæ ſuæ accõmodati: augeſcere autem caloris acceſſu: minui uero utriuſq́ꝫ defectu. Huius autem æui homines præ illis primis hominibus inſtar obtinere infantium.

Vnde appetentiæ animalibus fiant & uoluptates.

e Mpedocles appetentias fieri animalibus elemẽtorum defectibus uniuſcuiuſq́ꝫ conficientium uoluptates uero ex humido.

Quomodo fiat febris/ & an adnatus conſectariuſq́ꝫ ſit affectus.

e Raſiſtratus febrem hunc in modum definit. Febris eſt citamentũ ſanguinis in ſpiritalia illapſum conceptacula: idq́ꝫ nulla noſtra ſponte. ut enim mare cum flatu nullo cietur: conquieſcit: uiolento uero flatu præter naturam irruente: imitus conturbatur nihilo ſecius in corpore cum cietur ſanguis in ſpiritum conceptacula irrumpit: inibiq́ꝫ efferueſcens concalefacit totum corpus. Placet autem illi febrem

poſterum & conſequentem affectum eſſe. At uero Diocles hoc modo inquit. Conſpectus introrſus latentium comparentia ſane ſunt & per ſumma erumpẽtia. Atqui id genus affectionibus adnaſci febrem uidemus / & in uulneribus & pituoſis collectionibus & inguinariis abſceſſibus. Herophilus nulla etiamnum præcedente cauſa nõnullos interdum febricitare.

De proſpera aduerſaq; ualitudine & ſenectute.

a Lcmæon ſanitatis conſeruatricem potentiarum æquabilitatẽ humoris/caloris/ ſiccitatis/ frigoris/amaritudinis/dulcedinis & reliquarũ. Contra unius dominatum præpotentem ualitudinis effectorem: tabificum enim eſſe utrarumuis partium dominatum impotẽtem: morborumq; omniũ cauſam. Atq; illam quidem tum a qua: ut caloris exuperantiã: aut frigoris:tum uero ex qua: ut redundantiam & defectum/ut in nonnullis ſanguinis inopiam/aut etiam cerebri. Sanitatem autem eſſe mòdice accommodatum qualitatum temperamentum. Diocles morbos fere fieri propter inæquabilitatem elementorum corporaliuʒ habituſq; aeris. Strato morbos propter alimenti exhuberantiam cruditatemq; & corruptionem fieri: contra proſperam ualitudinem rectam corporis conſtitutionem alimentiq; quod ſatis eſt eſſe. Stoici concorditer ſenium caloris inopia fieri cenſent:eos enim qui pluſculum calorem habeant diutius uiuere. Aſclepiades æthyopas celeriter ſeneſcere atq; adeo trigeſimo anno:

eorum enim corpora ſupra modum calefactari/a Sole utiq; deuſta. Enimuero in Brittania centum & uiginti annis homines ſeneſcere. Quandoquidem obrigefa/cta loca introrſus calorem arcent. Etenim æthiopũ corpora ideo exuctiora eſſe q̄ a Sole relaxata ſint: aliter prorſus atq; ad Aquilonem / ubi denſa corpora ſunt propter quod & longeua.

Finis Plutarchi Cheronei de placitis Philoſo/
phoꝝ/ per magiſtruꝫ Iacobum mazochiũ
Romanæ achademiæ Bibliopolam
Anno.M.d.x.impreſſi.Sedeñ
diuo Iulio.II.pont.max.
Anno eius Sep/
timo.

918,340

Digitized by Google